

Generelle bemærkninger

De generelle bemærkninger har til formål at give et overordnet billede af, hvorledes den faktiske udvikling i regnskabsåret relaterer sig til det forventede ved budgettets vedtagelse.

Herudover har de til formål at redegøre for en række tværgående forhold, som har betydning for forståelsen af regnskabsresultatet.

Generelle bemærkninger

Årsregnskabet for 2016 viser sammenhængen mellem det planlagte forbrug (budget) og det realiserede forbrug (regnskab) til de af byrådet vedtagne aktiviteter. Regnskabet muliggør derfor en vurdering af, i hvilket omfang byrådets intentioner på det økonomiske område er blevet fulgt.

Herudover viser årsregnskabet, på hvilken måde regnskabsresultatet har påvirket Aarhus Kommunes finansielle situation.

I de følgende afsnit vil regnskabsresultatet blive kommenteret på overordnet niveau med hensyn til forudsætninger og det generelle regnskabsresultat. Herudover er der redegjort for en række tværgående forhold med betydning for forståelsen af regnskabet for 2016.

1. Forudsætningerne for regnskabet for 2016

Befolkningsudviklingen fra 2015 til 2016

I forbindelse med budgetlægningen for 2016 blev der som udgangspunkt forudsat en befolkning pr. 1. juli 2016 på 331.482 indbyggere. Det faktiske indbyggertal pr. 1. juli 2016 blev på 331.505 eller 23 flere end forventet.

Ændringerne i forhold til det forventede udgangspunkt fordeler sig på følgende måde:

- I aldersgruppen 0 - 5 årige var der 283 personer flere end forventet (svarende til 1,3 % af antallet i aldersgruppen pr. 1. juli 2016).
- I aldersgruppen 6 - 15 årige var der 222 personer flere end forventet (svarende til 0,7 % af antallet i aldersgruppen pr. 1. juli 2016).
- I aldersgruppen 16 - 24 årige var der 325 personer færre end forventet (svarende til -0,6 % af antallet i aldersgruppen pr. 1. juli 2016).
- I aldersgruppen 25 - 64 årige var der 119 personer færre end forventet (svarende til -0,1 % af antallet i aldersgruppen pr. 1. juli 2016).
- I aldersgruppen 65 - 79 årige var der 94 personer flere end forventet (svarende til 0,3 % af antallet i aldersgruppen pr. 1. juli 2016).
- I aldersgruppen 80 årige og derover var der 132 personer færre end forventet (svarende til -1,2 % af antallet i aldersgruppen pr. 1. juli 2016).

Sammenlignet med befolkningstallet 1. juli 2015 på 326.612 er der tale om en vækst på 4.893 personer, svarende til 1,5 %.

I forhold til det forventede ved budgetlægningen for 2016 har ændringerne i befolkningsudviklingen ikke haft væsentlige finansielle konsekvenser i forhold til det vedtagne budget.

Pris- og lønudviklingen i 2016

Budgettet for 2016 er baseret på en gennemsnitlig generel pris- og lønstigning på 1,6 % fra budget 2015 til budget 2016. Baggrunden herfor er Kommunernes Landsforenings udmelding i juli 2015 om den forventede pris- og lønstigning fra 2015 til 2016.

Den faktiske pris- og lønstigning på det kommunale område fra 2015 til 2016 er foreløbigt (marts 2017) opgjort til i gennemsnit 1,4 %.

Som følge af den lavere udvikling i løn og priser end forudsat ved budgetlægningen for 2016 er der indregnet en negativ efterregulering (mindreudgift) på de decentraliserede områder på 21 mio. kr.

2. Regnskabsresultatet

Overskudsbegrebet

Regnskabsresultatet kan opgøres på flere måder. I Aarhus Kommune fokuseres primært på følgende opgørelser:

- **Resultat (overskud) vedrørende de skattefinansierede driftsområder i alt:** Opgjort som forskellen mellem de skattefinansierede driftsudgifter (driftsvirksomhed ekskl. de takstfinansierede områder og de beboerfinansierede udgifter vedrørende ældreboliger og nettoudgifterne til renter og finansielle tilskud) og de skattefinansierede indtægter (generelle tilskud og skatter) ((2) - (1)).
- **Resultat (overskud) vedrørende de skattefinansierede områder i alt:** Opgjort som forskellen mellem de skattefinansierede udgifter (drifts- og anlægsvirksomhed ekskl. de takstfinansierede områder og de beboerfinansierede udgifter vedrørende ældreboliger og nettoudgifterne til renter og finansielle tilskud) og de skattefinansierede indtægter (generelle tilskud og skatter) ((2) - (1) - (3)).

Det skal bemærkes, at resultatopgørelsen er opstillet efter den i Aarhus Kommune traditionelt anvendte model. For en resultatopgørelse opstillet efter Økonomi- og Indenrigsministeriets model henvises til bilag 3.

Regnskabsresultatet for 2016 er resumeret i resultatopgørelsen nedenfor. Regnskabet er endvidere sammenholdt med det oprindelige budget.

Aarhus Kommune	Resultatopgørelse 2016		
	Regnskab (1)	Budget (2)	Afvigelse (3)=(1)-(2)
	1.000 kr.		
Skattefinansierede nettoudgifter:			
Drift ekskl. de takstfinansierede områder	18.284.171	19.053.758	-769.587
Renter	5.663	19.621	-13.958
Finansielle tilskud	229.656	260.750	-31.094
(1) Skattefinansierede udgifter i alt	18.519.490	19.334.129	-814.639
Nettoindtægter:			
Tilskud og udligning	4.220.020	4.288.628	-68.608
Skatter	15.044.072	15.060.442	-16.371
(2) Indtægter i alt	19.264.092	19.349.070	-84.978
(2) - (1) Resultat (overskud) vedrørende de skattefinansierede driftsområder i alt	744.602	14.941	729.661
Skattefinansierede nettoanlægsudgifter:			
Anlæg ekskl. de takstfinansierede områder	1.244.048	252.547	991.500
3) De skattefinansierede anlægsområder i alt	1.244.048	252.547	991.500
(2) - (1) - (3) Resultat (overskud) vedrørende de skattefinansierede områder i alt	-499.445	-237.606	-261.839

Beskrivelse af regnskabsresultatet

Aarhus kommunes regnskab for 2016 viser et underskud på 499 mio. kr. Underskuddet er forøget med 262 mio. kr. i forhold til det budgetterede underskud på 238 mio. kr. Baggrunden for forøgelsen af underskuddet er merudgifter til anlæg som følge af anvendelse af anlægsmidler overført til forbrug i 2016 fra 2015 og tidligere.

Bag ved forøgelsen af underskuddet ligger væsentlige bruttoforskydninger i form af mindreudgifter vedrørende drift på 770 mio. kr. og nettomerudgifter vedrørende anlæg på 960 mio. kr. (inkl. Indskud i Landsbyggefonden) Hertil kommer nettomindreindtægter vedrørende renter, generelle tilskud og skatter set under et på 71 mio. kr.

Mindreudgifterne vedrørende drift kan specificeres i følgende hovedposter:

- Der har ikke været behov for anvendelse af en reserve afsat vedrørende et evt. merforbrug af serviceudgifter på 113 mio. kr.
- Udskydelse af planlagt forbrug af opsparing på de decentraliserede områder til forbrug i efterfølgende år med 134 mio. kr.
- Yderligere opsparing af overskud på de decentraliserede områder på 130 mio. kr. inkl. En række reserver, som udmøntes til de decentraliserede områder.
- Mindreudgifter på de ikke-decentraliserede serviceområder på 79 mio. kr. Mindreudgifterne vedrører bl. a. bidrag til produktionsskoler og løntilskudsjob (15 mio. kr.), Udgifter til byfornyelse og støttede boliger (7 mio. kr.), fripladser/søskenderabat (14 mio. kr.), udskudte momsbetalinger (13 mio. kr.), arbejdsskader m.v. (11 mio. kr.) og tjenestemandspension (25 mio. kr.). Heraf overføres en del til anvendelse i 2017, ligesom en del er anvendt til finansiering af budget 2017 – 2020.
- Mindreudgifter på de ikke-decentraliserede overførselsområder på 314 mio. kr. Mindreudgifterne vedrører primært sygedagpenge, kontanthjælp, aktivering og revalidering. Mindreudgifterne vil for en væsentlig dels vedkommende blive modregnet i 2017 og 2018.

Baggrunden for mindreudgifterne til drift er for en væsentlig dels vedkommende udskydelse af udgifter på de decentraliserede områder til afholdelse i 2017 og efterfølgende år (budgetteret forbrug af opsparing) og mindreudgifter i forhold til rammen (yderligere opsparing). Hertil kommer mindreudgifter på de ikke-decentraliserede områder. Sidstnævnte mindreudgifter indgår for en dels vedkommende som en konsolidering af Aarhus Kommunes økonomi. I forbindelse med budgetforliget for 2017 til 2020 er der disponeret over den største del af disse mindreudgifter.

De områder, hvor der er udskudt udgifter i væsentligt omfang til afholdelse på et senere tidspunkt kan beskrives i følgende hovedpunkter:

- Udskydelse af planlagt forbrug af opsparing på de decentraliserede områder til forbrug i 2017 eller efterfølgende.
- Diverse mindreudgifter til overførsler som vil blive modregnet i de generelle tilskud eller lignende på et senere tidspunkt.
- Diverse indtægter som vil blive modregnet eller medføre merudgifter på et senere tidspunkt.

Nettomerudgifterne vedrørende anlæg på 960 mio. kr. kan specificeres i følgende hovedposter:

- Nulstilling af reserve vedrørende anlægsudgifter med 293 mio. kr.
- Merudgifter vedrørende anlæg på 233 mio. kr. som følge af forbrug af anlægsmidler overført fra 2015 og tidligere år til afholdelse i 2016.
- Mindreindtægter vedrørende anlæg på 466 mio. kr. som følge af udskydelse af forventede indtægter bl. a. vedrørende jordsalg til 2017 og efterfølgende år.
- Mindreudgifter vedrørende finansielle tilskud på 31 mio. kr. som følge af overførsel af indskud i Landsbyggefonden til 2018.

Nettomindreindtægterne på 71 mio. kr. vedrørende renter, generelle tilskud og skatter kan specificeres i følgende hovedposter:

- Nettorenteindtægterne blev 14 mio. kr. større end budgetteret som følge af merindtægter fra renter af likviditeten og kommunens langsigtede placeringer, samt lavere låntagning end forventet ved budgetlægningen.
- Nettoindtægterne vedrørende tilskud og udligning blev 69 mio. kr. mindre end forventet ved budgetlægningen som følge af efterregulering heraf.
- Nettoindtægterne vedrørende skatter blev 16 mio. kr. lavere end budgetteret bl. a. som følge af efterregulering af bruttoskat efter § 48 og af ejendomsskatterne.

For at sikre en effektiv økonomistyring, hvor bevillinger både på driftsområdet og på anlægsområdet anvendes på det mest hensigtsmæssige tidspunkt, anvender Aarhus Kommune den praksis, at mindreforbrug på de decentraliserede områder og på anlægsområdet kan overføres til anvendelse i de efterfølgende år. Forudsætningen herfor er, at overførslen er i overensstemmelse med de vedtagne mål for området.

For at forstå bruttoforskydningerne i regnskabet for 2016 er det derfor væsentligt at være opmærksom på, at det budgetterede resultat indeholder betydelige ønsker om forbrug af bevillinger overført fra tidligere år inden for de decentraliserede områder og på anlægsområdet.

Tilsvarende dækker det realiserede resultat over, at forventningerne om forbrug af bevillinger overført fra tidligere år ikke blev realiseret eller kun realiseret for en dels vedkommende. Disse bevillinger skal, med de styringsprincipper der anvendes i Aarhus Kommune, overføres til forbrug i 2017 og efterfølgende år.

På driftsområdet er der som nævnt realiseret mindreudgifter på 770 mio. kr. i 2016. Ud over mindreforbrug af driftsbevillinger på de decentraliserede områder, som overføres til anvendelse i 2017 og efterfølgende år, har der som beskrevet været nettomindreudgifter på de ikke-decentraliserede udgiftsområder set under et i 2016. Disse mindreudgifter kan specificeres i følgende hovedposter. Det skal hertil bemærkes, at en del af mindreudgifterne på de ikke-decentraliserede områder er/skal overføres til anden anvendelse eller til efterfølgende år:

Afvigelserne vedrørende de ikke-decentraliserede områder er specificeret i efterfølgende oversigter:

Specifikation af de ikke-decentraliserede områder - Serviceområderne

	Regnskab	Budget	Forskel
	(1)	(2)	(3)=(1)-(2)
1.000 kr.			
Socialt forhold og Beskæftigelse:			
Sikrede døgninstitutioner for børn og unge	8.070	10.827	-2.757
Kommunale bidrag til produktionsskoler	17.396	22.066	-4.670
Kommunale løntilskudsjob til forsikrede ledige	7.362	15.230	-7.868
Teknik og Miljø:			
Indfasningsstøtte jf. § 15 i byfornyelsesloven og udgifter til støtte til byfornyelse og boligforbedringer	9.201	11.947	-2.746
Udgifter til støttede boliger	9.690	12.879	-3.188
Tinglysningsafgifter ved lån til betaling af ejendomsskatter	0	1.065	-1.065

Specifikation af de ikke-decentraliserede områder - Serviceområderne

	Regnskab (1)	Budget (2)	Forskel (3)=(1)-(2)
1.000 kr.			
Sundhed og Omsorg:			
Vederlagsfri behandling hos en fysioterapeut	66.508	66.170	338
Kommunal ydelsesstøtte til private ældreboliger	838	1.607	-769
Servicearealtilskud til plejeboliger	-14	-320	306
Kultur og Borgerservice:			
Administrationsbidrag til Udbetaling Danmark	53.607	48.284	5.323
Børn og Unge:			
Folkeskoler - Folkeskoler - Mellemkommunale betalinger, frit skolevalg over kommunegrænser, undervisning af døgnbragte børn m.v.	37.149	13.350	23.800
Fripladser og søskenderabat	236.784	250.402	-13.619
Objektiv finansiering af specialpædagogiske tilbud for småbørn samt regionale specialundervisnings-tilbud	32.242	54.116	-21.874
Bidrag til privat- og efterskoler	232.856	234.844	-1.988
Borgmesterens Afdeling:			
Arbejdsskader, diverse indtægter og udgifter m.v.	24.571	47.720	-23.149
Tjenestemandspensioner	325.565	350.253	-24.689
I alt ekskl. reserver	1.061.827	1.140.441	-78.614

Specifikation af de ikke-decentraliserede områder - Overførsler

	Regnskab (1)	Budget (2)	Forskel (3)=(1)-(2)
1.000 kr.			
Socialt forhold og Beskæftigelse:			
Aktivitetsbestemt medfinansiering af sundhedsvæsenet	77.132	76.902	231
1.44 Integrationsloven	78.387	50.102	28.284
1.44 Førtilspension	1.533.978	1.512.698	21.280
1.44 Sygedagpenge	390.272	436.276	-46.004
1.44 Førtilspension tilkendt efter 1. juli 2014	112.424	152.227	-39.803
1.44 Kontanthjælp, aktivering og revalidering	902.704	1.113.883	-211.180
1.44 A-dagpenge og aktivering af forsikrede ledige	737.869	747.442	-9.573
1.44 Uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengernet	4.068	14.044	-9.975
1.44 Fleksjob	640.962	640.923	39
1.44 Ledighedsydelse	-342.964	-331.606	-11.358
1.44 Ressourceforløb	201.539	113.286	88.253
1.44 Beskæftigelsesordninger	8.424	29.986	-21.561
1.44 Ledighedsydelse	178.331	189.918	-11.587
SUNDHED OG OMSORG:			
3.35 Aktivitetsbestemt medfinansiering af sundhedsvæsenet	843.870	882.374	-38.504

Specifikation af de ikke-decentraliserede områder - Overførsler

	Regnskab (1)	Budget (2)	Forskel (3)=(1)-(2)
	1.000 kr.		
KULTUR OG BORGERSERVICE:			
4.72 Efterlevelseshjælp	21	220	-199
4.72 Boligydelse til pensionister	140.821	139.904	918
4.72 Boligsikring	207.095	205.112	1.983
BORGMESTERENS AFDELING:			
9.33 Løn til personer i seniorjob	28.713	42.316	-13.603
I alt ekskl. reserver	5.743.645	6.016.007	-272.361
9.20 Budgetreserver	0	41.667	-41.667
I alt inkl. reserver	5.743.645	6.057.674	-314.028

En del af besparelserne på driften medfører efterreguleringer på de decentraliserede områders opsparring bl. a. som følge af afvigelser mellem de faktisk aftalte lønstigninger og de budgettede lønstigninger og for den konstaterede udvikling i befolkningen. De væsentligste mindreudgifter som følge heraf vedrører følgende områder:

- Som følge af opgørelsen af de faktiske lønstigninger fra 2015 til 2016 udmøntes en efterregulering af rammerne i forbindelse med regnskab 2016, som kan opgøres til en mindreudgift på 21 mio. kr. i 2016. Mindreudgiften er anvendt til finansiering af budget 2017 - 2020.
- Som følge af befolkningsudviklingen på børne- og ungeområdet er der mindreudgifter på 16 mio. kr. i 2016. Mindreudgiften er anvendt til finansiering af budget 2017 - 2020.

Ovennævnte mindreudgifter indgår som nævnt i vurderingen af konsekvenserne af regnskabet for 2016 for Aarhus Kommunes samlede økonomi.

Samlet set skønnes det, at regnskab 2016 medfører en konsolidering af Aarhus Kommunes økonomi i størrelsesordenen 232 mio. kr. Den væsentligste del af denne konsolidering har været forudsagt i de forventede regnskaber for 2016 og er derfor anvendt til finansiering af budget 2017 - 2020. Der resterer herefter en ikke-disponeret forbedring i størrelsesordenen 12 mio. kr.

Hertil skal bemærkes, at regnskabsresultatet skal ses i lyset af, at der er en betydelig usikkerhed omkring efterreguleringen af overførslerne som følge af regnskabsresultatet for 2016.

Selvom regnskabsresultatet isoleret set indebærer en konsolidering af økonomien, er der på sigt andre forhold, der trækker den anden vej i de kommende år. Samlet set er vurderingen dog at økonomien er nogenlunde uændret i forhold til det forventede ved budgetvedtagelsen.

Lønudviklingen i 2016

Udgifterne til løn inklusive refusioner udgjorde 9.385,1 mio. kr. i 2016, hvilket er en stigning på ca. 101,3 mio. kr. i forhold til 2015 - svarende til en stigning på ca. 1,1 procent. Den primære forklaring på de stigende udgifter til løn inklusive refusioner er de aftalte overenskomstmæssige lønstigninger. Disse udgjorde gennemsnitligt 1,61 procent for kommunerne fra 2015-2016.

Finansiering/Disponering af årets resultat

Regnskabsresultatet (overskud i 2016), der benævnes "**Resultat vedrørende de skattefinansierede områder i alt**", finansieres ved en nettoforøgelse af Aarhus Kommunes aktiver jf. den efterfølgende finansieringsoversigt.

Aarhus Kommune	Resultatopgørelse 2016		
	Regnskab (1)	Budget (2)	Afvigelse (3)=(1)-(2)
	1.000 kr.		
Finansiering *):			
Ændring i mellemværender med de takstfinansierede områder	210.775	664.730	-453.955
Nettodriftsoverskud vedrørende ældreboliger	-16.839	-8.227	-8.612
Anlægsudgifter til ældreboliger	40.431	193.807	-153.376
Ændring i beholdningen af pantebreve	-1.948	-4.003	2.054
Ændring i den langfristede gæld	-929.690	-550.800	-378.890
Ændring i den kortfristede nettogæld	-60.817	-5.125	-55.692
Ændring i kassebeholdningen	258.643	-527.989	786.632
Nettoændring (forøgelse) af de kommunale nettoaktiver i alt	-499.445	-237.606	-261.839
Balance	0	0	0
Finansiel egenkapital **) ***)	-2.126.651	-1.871.360	-255.291
Korrektion for udskudt forbrug	785.121	1.952.593	-1.167.472
Finansiel egenkapital i alt korrigeret for udskudt forbrug	-2.911.772	-3.823.953	912.181

*) "Finansiering" angiver den måde et overskud disponeres (et underskud finansieres) ved en nettoforøgelse (-reduktion) af kommunens samlede aktiver og passiver. En nettoforøgelse af kommunens aktiver angives med positivt fortegn (+) og en nettoforøgelse af kommunens passiver angives med negativt fortegn (-).

***) Den budgetterede finansielle egenkapital er opgjort som den finansielle egenkapital ultimo 2015 korrigeret for den budgetterede ændring i den finansielle egenkapital i 2016.

****) Forskellen på ændringen i de kommunale nettoaktiver og ændringen i den finansielle egenkapital på 6,5 mio. kr. skyldes nettoreguleringer af Aarhus kommunes finansielle aktiver i form af regulering af tilgodehavender, kursreguleringer m.v. jf. de generelle bemærkninger afsnit 3 om den finansielle balance og de specielle bemærkninger for hovedkonto 9.

Budgettet for 2016 blev vedtaget med et underskud på 238 mio. kr. Det budgetterede underskud blev sammen med den planlagte finansiering af de takstfinansierede områders investeringsbehov dækket af et planlagt likviditetsforbrug og ved optagelse af langfristede lån.

Regnskabet for 2016 viser et underskud på 499 mio. kr. svarende til en forøgelse af underskuddet med 262 mio. I modsat retning trækker, at der har været et betydeligt lavere behov for finansiering af de takstfinansierede områder end forventet. Da der samtidig er optaget langfristede lån ud over det budgetterede, har regnskabet for 2016 samlet set medført en styrkelse af kassebeholdningen med 787 mio. kr.

Den finansielle egenkapital

Regnskabsresultatet (underskud i 2016) viser resultatet af regnskabsårets økonomiske aktiviteter isoleret set.

Aarhus Kommunes samlede økonomiske situation har gennem en årrække været vurderet ved størrelsen af den "finansielle egenkapital" jf. definition og opgørelse heraf i afsnittet om Definitionen af den finansielle egenkapital.

Den finansielle egenkapital er ultimo 2016 reduceret med 255 mio. kr. Det er 7 mio. kr. mindre end regnskabsresultatet. Denne afvigelse skyldes nettoreguleringer af Aarhus kommunes finansielle aktiver i form af regulering af tilgodehavender, kursreguleringer m.v. jf. afsnittet om den finansielle balance.

I relation hertil skal bemærkes, at i nogle år reduceres den finansielle egenkapital som følge af kursreguleringer, afskrivninger m.v., mens den i andre år forbedres som følge heraf. Ser man de seneste regnskabsår under et, er der ikke tale om nogen nævneværdig nettopåvirkning af den finansielle egenkapital som følge af kursreguleringer og afskrivninger.

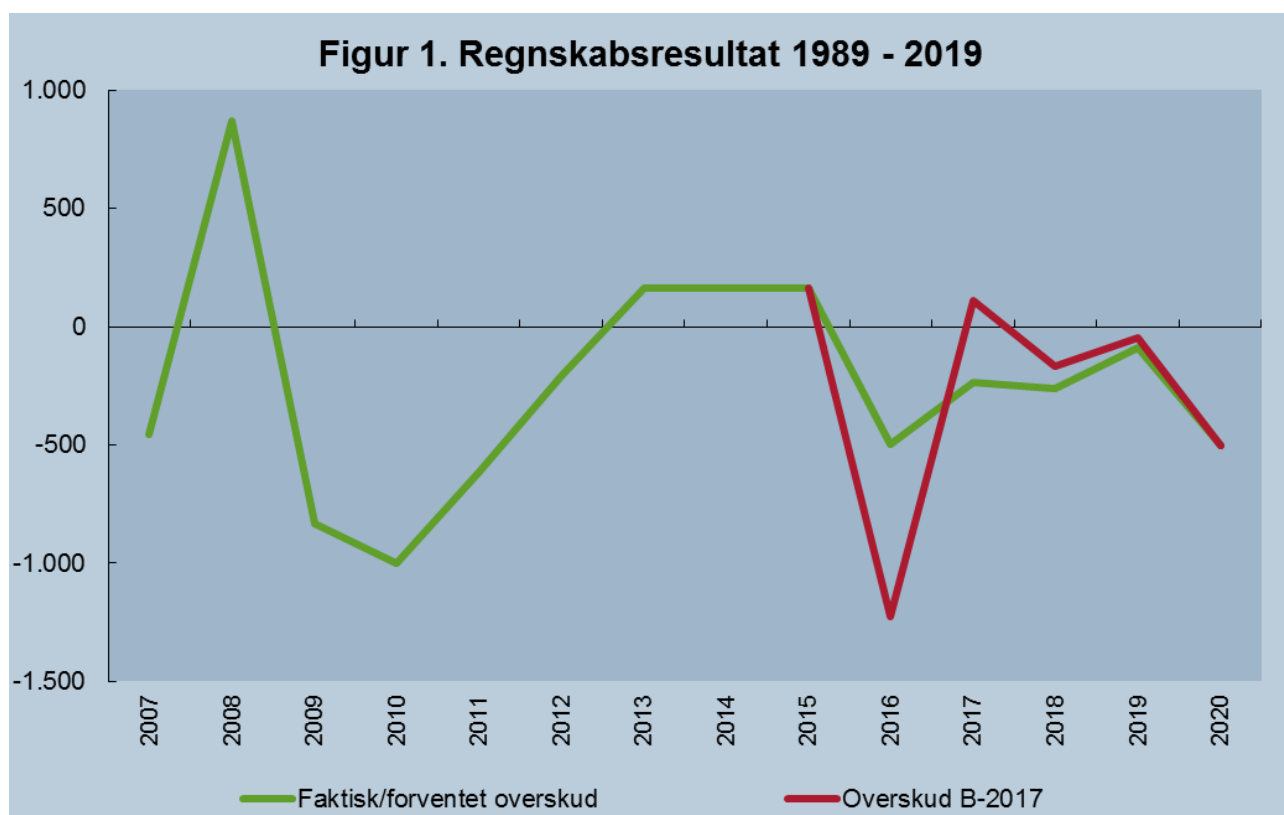
Overførsel af ikke-forbrugte bevillinger til 2017 og efterfølgende år

Mindreudgifter i forhold til budgettet kan generelt overføres til forbrug i de efterfølgende år inden for de decentraliserede udgiftsområder og på anlægsområdet.

Niveauet for nettoudgifterne i regnskabet for 2016 skal ses i sammenhæng med muligheden for overførsler af bevilgede men ikke-forbrugte udgifter mellem årene.

Behovet for overførsler af ikke-forbrugte bevillinger mellem årene medfører, at regnskabsresultatet kan svinge markant alt efter behovet for overførsler. I år med mindreforbrug i forhold til det bevilgede vil der typisk være overskud eller mindre underskud end forventet, mens der i år med merforbrug i forhold til det forventede typisk vil være underskud eller mindre overskud end forventet.

I figur 1 vises de seneste års udvikling i overskuddet. En væsentlig årsag til udsvingene fra år til år er de nævnte overførsler mellem årene.



På drifts- og anlægsområdet er i lighed med tidligere år overført ikke forbrugte bevillinger til forbrug i 2016 i betydeligt omfang.

Regnskabet for 2016 viser dog, at det ikke er alle de overførte bevillinger fra tidligere år, det har været muligt at anvende i 2016.

Som følge heraf er der - ligeledes i lighed med tidligere år - behov for overførsel af ikke-forbrugte bevillinger fra 2016 til perioden 2017 til 2020 i betydeligt omfang jf. opgørelserne i afsnittet "Overførsler af drifts- og anlægsmidler til efterfølgende år" og opgørelsen af de decentraliserede områders opsparing i afsnittet "De decentraliserede områders opsparing". Sådanne overførsler er en konsekvens af de bevillingsprincipper Aarhus Kommune anvender.

Opgjort medio marts 2017 forventes på det skattefinansierede område overført tidligere bevilgede nettoudgifter på 1.619 mio. kr. til anvendelse i 2017 og efterfølgende år. Heraf er 768 mio. kr. allerede indregnet i det ajourførte budget for 2017 til 2020. Overførslerne kan overordnet specificeres i følgende kategorier:

- Der overføres opsparing vedrørende de decentraliserede områder på 657 mio. kr. Af dette beløb er 270 mio. kr. indregnet i det ajourførte budget for 2017 til 2020 i forbindelse med tillægsbevillinger på et tidligere tidspunkt og i forbindelse med budgetlægningen for 2017 til 2020.
- Der overføres/modregnes diverse drifts- og anlægsudgifter på netto 962 mio. kr. til 2017 og efterfølgende år. Heraf er 498 mio. kr. indregnet i forbindelse med tillægsbevillinger på et tidligere tidspunkt.

På ældreboligområdet overføres tidligere bevillinger på 505 mio. kr. til 2017 og efterfølgende år. Heraf er 520 mio. kr. indregnet i forbindelse med tillægsbevillinger på et tidligere tidspunkt. På det takstfinansierede område overføres tidligere bevillinger på 309 mio. kr. til 2017 og efterfølgende år. Heraf er -28 mio. kr. indregnet i forbindelse med tillægsbevillinger på et tidligere tidspunkt.

De økonomiske konsekvenser af regnskabsresultatet for 2016

Samlet set skønnes det, at regnskab 2016 medfører en konsolidering af Aarhus Kommunes økonomi i størrelsesordenen 232 mio. kr. Den væsentligste del af denne konsolidering har været forudsagt i de forventede regnskaber for 2016 og er derfor anvendt til finansiering af budget 2017 – 2020. Der refter herafter en ikke-disponeret forbedring i størrelsesordenen 12 mio. kr. jf. efterfølgende oversigt.

	Mio. kr.
Merforbrug i regnskab 2016 i forhold til det oprindelige budget	262
Heraf:	
1. Der har ikke været behov for anvendelse af den ufinansierede buffer til serviceudgifter	-113
1. De indarbejdede forventninger om mindreudgifter på anlægsområdet blev ikke opfyldt	293
1. Overførsel af mindreforbrug på de decentraliserede områder til efterfølgende år	-242
1. Overførsel fra drift til anlæg i efterfølgende år	0
1. Overførsler på anlægsområdet	668
1. Korrigeret merforbrug (1)	-344

	Mio. kr.
2. Mindreudgifter til tjenestemandspension forventes som merudgifter i efterfølgende år	-11
2. Afregning af moms vedrørende tilskud fra private i 2016	-13
2. Forventet modregning i de generelle tilskud af mindreudgifter til overførsler	-123
2. Korrigeret mindreforbrug (2)	-197
3. Korrektion vedrørende renter indregnet i budgettet	-41
3. Korrektion KB-bevilling vedrørende bygningsgenoprettelse	76
3. Korrigeret mindreforbrug (3)	-232
4. Forventet forbedring i regnskab 2016 disponeret i budget 2017 - 2020	-220
4. Resterende permanente forbedring i regnskab 2015	-12

Selvom regnskabsresultatet isoleret set indebærer en konsolidering af økonomien, er der på sigt andre forhold, der trækker den anden vej i de kommende år. Samlet set er vurderingen dog at økonomien er nogenlunde uændret i forhold til det forventede ved budgetvedtagelsen.

Som nævnt har der været nettomindreudgifter vedrørende de ikke-decentraliserede udgifter. Ifølge Aarhus Kommunes økonomiske styringsprincipper kan mindreudgifter på de ikke-decentraliserede områder anvendes til finansiering af merudgifter inden for andre udgiftsområder. Tilsvarende skal merudgifter på de ikke-decentraliserede områder finansieres af mindreudgifter inden for de andre udgiftsområder. Mindreudgifterne på de ikke-decentraliserede områder er beskrevet nærmere i afsnittet om regnskabsresultatet

Det skal bemærkes, at vurderinger af regnskabsresultatet er baseret på følgende forudsætninger:

- At nettomindreudgifterne vedrørende budgetreserverne modsvares af de opgjorte efterreguleringer inden for de decentraliserede områder og de ikke-decentraliserede service- og overførselsområder bl. a. vedrørende barsel, befolkningsudviklingen, beskæftigelsesområdet, sundhedsområdet m.v.
- At der ikke kommer forringelser på overførselsområderne ud over hvad der allerede er kendskab til/taget højde for.

Holder disse forudsætninger ikke, vil der ske en tilsvarende ændring af overskuddet og den finansielle egenkapital.

De decentraliserede områders opsparing

For en lang række institutioner/forvaltninger inden for Aarhus Kommune har Byrådet vedtaget en decentraliseringsordning. Disse ordninger indebærer, at de pågældende institutioner/forvaltninger har rammestyrt på det økonomiske område med mulighed for opsparing/låntagning inden for visse udsvingsgrænser. Dette indebærer, at der forbrugsmæssigt kan ske betydelige forskydninger mellem årene i form af opsparing af overskud eller forbrug af opsparat overskud.

Opgjort april 2017 har de decentraliserede områder opsparat 657 mio. kr. ultimo 2016, som indgår i kommunens kassebeholdning. Opsparingen er netto forøget med 94 mio. kr. i regn-

skabsåret 2016. Opgjort brutto har der været et samlet overskud på 205 mio. kr. samt saldo-korrektioner på -111 mio. kr.

Denne opsparing har medført en tilsvarende forbedring af den finansielle egenkapital ultimo 2016. Da de opsparede beløb må forventes anvendt på et senere tidspunkt vil forbedringen af den finansielle egenkapital udlignes som følge heraf. Der opgøres derfor en korrigeret finansiell egenkapital, som taget højde herfor jf. definitionen af den korrigerede finansielle egenkapital i afsnittet "Definitionen af den finansielle egenkapital".

Det opsparede beløb ultimo 2016 fordelt på sektorer opgjort marts 2017 er resumeret i efterfølgende oversigt:

Aarhus Kommune**Opsparingsopgørelse 2016**

	Status Primo *)	Overskud inkl. forrent- ning	Status- korrek- tioner m.v. #)	Status ulti- mo
1.000 kr.				
1.02 Socialforvaltningen, tilbud til familier og handicappede	53.846	26.720	-277	80.289
1.06 Socialforvaltningen - Overførsler - Decentraliseret	11.347	1.943	0	13.290
1.41 Beskæftigelsesområdet, adm.	10.001	-5.117	-1.562	3.322
1.43 Beskæftigelsesområdet, styrbart budgetgaranteret	21.299	-30.611	9.071	-241
1.45 Styrbare udgifter danskundervisning	0	-9.381	9.382	1
1.71 Administration, Sociale Forhold og Beskæftigelse	10.015	4.508	2.423	16.946
2.01 Administration, Teknik og Miljø	12.100	-1.803	632	10.928
2.11 Arealudvikling	-6.256	-4.345	3.737	-6.863
2.13 Kollektiv trafik	8.936	26.900	-32.265	3.571
2.16 Bolig og Projekt	0	-429	-3.738	-4.167
2.31 Trafik og veje, vejvæsen	-23.143	399	-1.954	-24.699
2.33 Trafik og veje, P-kontrol	-6.824	3.018	-563	-4.368
2.36 Grønne områder - Decentraliseret	6.760	-8.160	-192	-1.592
2.41 Natur og miljø, grønne områder	-3.699	4.516	-641	176
2.48 Byggeri - Decentraliseret	-11.000	-14.606	-1.124	-26.730
2.51 Ejendomsforvaltning	3.207	20.921	-14.484	9.644
2.61 Redningsberedskab	911	-891	-87	-67
2.71 Natur og vej service, drift	-13.056	4.132	-1.285	-10.209
3.31 Sundhed og Omsorg	85.740	35.005	-13.866	106.880
4.71 Kultur og Borgerservice	54.972	21.498	-17.232	59.238
5.51 Børn og ungeområdet	279.437	134.247	-16.030	397.654
9.31 Adm. m.v., Borgmesterens Afdeling	69.823	-3.628	-31.361	34.834
9.37 Personalegoder	-504	105	-14	-413
I alt	563.912	204.942	-111.430	657.423

*) I forhold til regnskabet for 2015 er primosaldoen korrigeret for diverse overførsler til bl.a. anlæg.

#) Statuskorrektionerne vedrører bl. a. korrektion for barsel, tilpasninger til befolkningsudviklingen, efterregulering til den faktiske lønudvikling og overførsler til bl. a. anlæg. Det er ikke alle statuskorrektioner, som kan opgøres i forbindelse med regnskabsaf-læggelsen. Sådanne korrektioner opgøres efterfølgende og indregnes i 2015 eller efterfølgende år.

Statuskorrektionerne i 2016 vedrører bl. a. korrektion for barsel, tilpasninger til befolkningsudviklingen, efterregulering til den faktiske lønudvikling, og overførsler til bl. a. anlæg.

Hertil kommer, at overskuddet og statuskorrektionerne indeholder konsekvenserne af en lang række rammeændringer og saldokorrektioner, som enten er en direkte konsekvens af byrådsbeslutninger eller er en følge af diverse byrådsvedtagne efterreguleringsordninger.

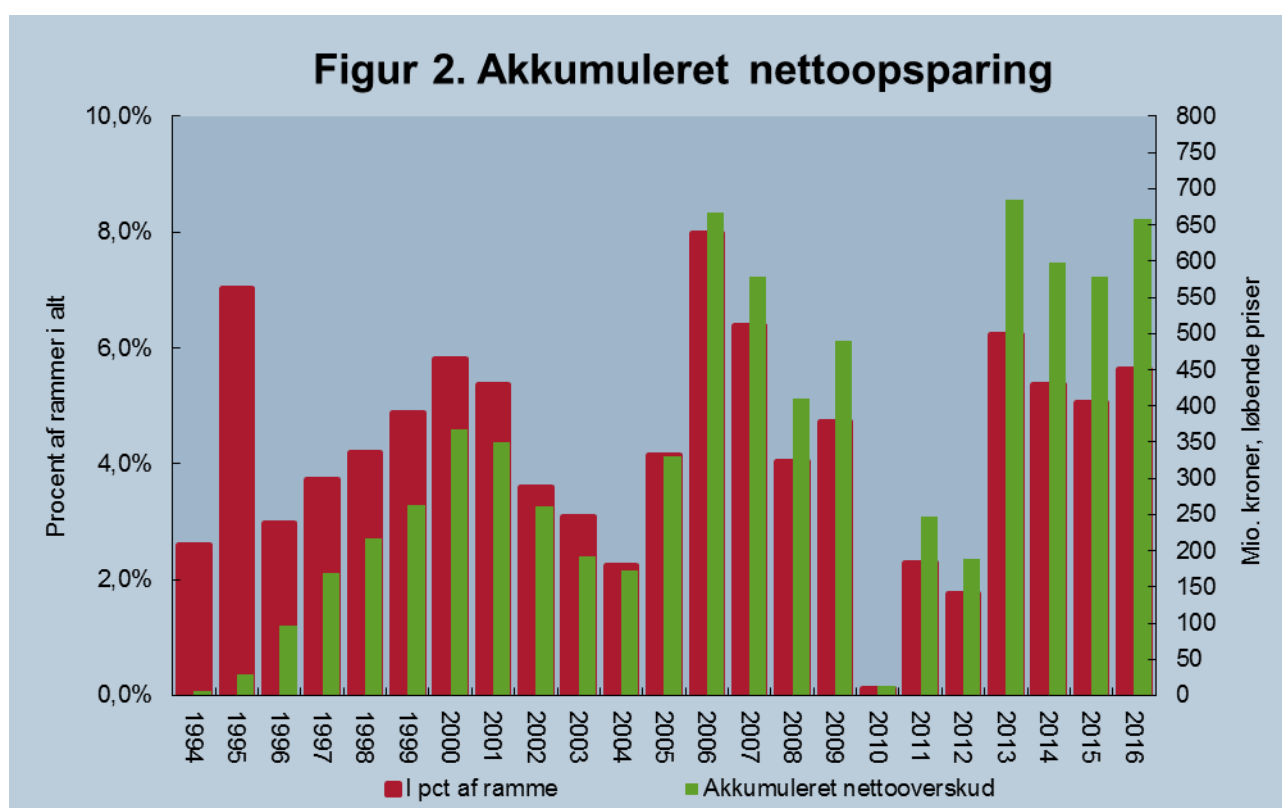
Fordi de typisk først kan gøres op i forbindelse med regnskabsafslutningen indgår disse rammeændringer og statusreguleringer ikke i budgettet. Såfremt de ikke er finansieret af afsatte reserver vil de derfor alt andet lige medføre en påvirkning af den finansielle egenkapital, som er afhængig af størrelse og typen, ved udgangen af budgetperioden 2017 til 2020.

En væsentlig kilde til statuskorrektioner er generelt korrektioner som følge af, at befolkningsudviklingen eller lønudviklingen har været afvigende i forhold til det forudsatte ved budgetlægningen.

Selvom befolkningsudviklingen i regnskab 2016 har ligget tæt på det forventede ved budgetlægningen, har den realiserede udvikling dog medført mindre udgiftsbesparelser, som er modregnet i den opgjorte opsparing.

Lønudviklingen i 2016 har været lavere end forventet ved budgetlægningen. Besparelsen som følge heraf er modregnet i den opgjorte opsparing.

Udviklingen i de decentraliserede områders opsparing er vist i figur 2:



3. Den finansielle balance

Finansiell balance

Aarhus kommunes finansielle balance vurderes dels ved en finansiell balancekonto (finansiell egenkapitalbegreb defineret af Økonomi- og Indenrigsministeriet) og ved den "finansielle egenkapital" jf. definitionen heraf i afsnittet "Definitionen af den finansielle egenkapital".

Den finansielle balance er en oversigt over kommunens finansielle aktiver og passiver. Når ændringen af balancekontoen og den finansielle egenkapital i den finansielle balance ikke nøjagtigt svarer til kommunens overskud skyldes det, at den finansielle balance herudover reguleres for kursændringer på obligationsbeholdninger, valutakursændringer vedrørende udlandsgælden, afskrivning af uerholdelige tilgodehavender m.v. jf. den efterfølgende beskrivelse af statusreguleringerne.

Det skal bemærkes, at værdien af kommunens grunde og ejendomme, lagerbeholdninger, garantiforpligtelser, finansielle risici, eventualrettigheder samt kommunens pensionsforpligtigelse m.v. ikke indgår i den finansielle balanceopgørelse jf. bl. a. afsnit 4 om den udvidede balance.

I oversigten er den finansielle balance (balancekontoen) resumeret. Det fremgår heraf, at den finansielle balance i 2016 er reduceret med 583 mio. kr. til i alt 5.994 mio. kr. Reduktionen i balancekontoen skyldes primært, at der har været merudgifter til anlæg som følge af forbrug af midler overført fra 2015 og tidligere år.

Det skal bemærkes, at balancekontoen ud over årets regnskabsresultat er påvirket af en lang række op- og nedskrivninger af Aarhus Kommunes aktiver og passiver.

Aarhus Kommune		Finansiell balance 2016		
	Ultimo 2015 (1)	Ultimo 2016 (2)	Ændring (3)=(2)-(1)	
	1.000 kr.			
Kassebeholdning (A1)	505.365	776.112	270.747	
Kortfristet nettoformue *) (A2)	-1.300.094	-1.411.022	-110.928	
Likviditet (A)	-794.729	-634.910	159.819	
Finansielle tilskud (B1)	10.645.422	10.663.185	17.763	
Pantebreve m.v. (B2)	290.070	289.660	-410	
Langfristede tilgodehavender (B)	10.935.492	10.952.845	17.353	
Skattefinansieret langfristet gæld (C1)	1.129.095	1.781.401	652.307	
Langfristet gæld vedrørende ældreboliger (C2)	2.438.445	2.361.335	-77.111	
Langfristet gæld vedrørende de takstfinansierede områder (C3)	1.547.698	1.759.176	211.477	
Øvrige langfristede udlæg (C4)	4.720	4.720	0	
Langfristet gæld i alt (C)	5.119.958	5.906.632	786.673	
Balancekonto (finansiell formue) (A+B-C1-C2+C4)	6.577.943	5.994.852	-583.090	
Finansiell egenkapital (A1+A2+B2-C1) #)	-1.633.754	-2.126.651	-492.897	
Korrektion for udskudt forbrug ##)	-691.609	-785.121	-93.512	
Finansiell egenkapital i alt korrigeret for udskudt forbrug	-2.325.363	-2.911.772	-586.409	

*) Den kortfristede nettoformue indeholder et udlæg vedrørende ældreboliger i form af afholdte men ikke-lånefinansierede anlægsudgifter og beboerindskud vedrørende ældreboliger. I den langfristede gæld vedrørende ældreboliger er udlægget og beboerinskuddet indregnet som en del af gælden.

#) Når ændringen af balancekontoen på den finansielle status normalt ikke nøjagtigt svarer til regnskabsresultatets over-/underskud skyldes det, at den finansielle status herudover reguleres for kursændringer på obligationsbeholdningen, valutakursændringer vedrørende udlandsgælden, afskrivning af uerholdelige tilgodehavender m.v. jf. de efterfølgende bemærkninger vedrørende statusreguleringer og de specielle bemærkninger vedrørende hovedkonto 9.

##) Der henvises til de efterfølgende bemærkninger vedrørende opgørelsen af den finansielle egenkapital.

Det fremgår ligeledes, at den finansielle egenkapital, er reduceret med 493 mio. kr. til i alt - 2.127 mio. kr.

Forbedringen af balancekontoen er fremkommet via en forværring i likviditeten på 160 mio. kr. (A1 + A2), en forøgelse af de langfristede tilgodehavender på 17 mio. kr. (B), ved en forøgelse af den skattefinansierede langfristede gæld med 652 mio. kr. (C1) samt ved en formindskelse af gælden vedrørende ældreboliger m.v. med 77 mio. kr. (C2-C4).

I løbet af regnskabsåret indeholder den finansielle balance Aarhus Kommunes indskud i Landsbyggefonden. Ifølge Økonomi- og Indenrigsministeriets konteringsregler skal dette aktiv nulstilles ultimo regnskabsåret og tilbageføres igen primo næste regnskabsår. Baggrunden herfor er, at det skønnes, at kursværdien af indskuddet i Landsbyggefonden, som følge af de muligheder der eksisterer for tilbagebetaling heraf, er tæt på nul. Opgjort ultimo 2016 havde Aarhus Kommune indskudt 917 mio. kr. i Landsbyggefonden.

Ud over de ændringer, som skyldes drifts- og anlægsaktiviteter, renter, finansiering og finansforskydninger er årets ultimo status påvirket af en række direkte posteringer på status i form af kursændringer på obligationsbeholdningen, afskrivning af uerholdelige tilgodehavender m.v.

Disse statusposteringer er resumeret i efterfølgende oversigt.

Aarhus Kommune	Kapitalforklaring 2016	
	Ændringer	Egenkapital
	———— 1.000 kr. ————	
Finansiell balance ultimo 2015 - Bogført		6.577.943
Primoreguleringer:		
• Langfristede tilgodehavender	120.629	
• Langfristet gæld	0	
• Øvrige primoreguleringer	0	
Primoreguleringer i alt	120.629	
Finansiell balance primo 2016 - Beregnet		6.698.572
Finansiell balance primo 2016 - Bogført		6.698.572
Årets resultat på det skattefinansierede område	-499.445	
Årets resultat på det takstfinansierede område	300.667	
Årets resultat i alt		-198.779
Regulering af likvide aktiver	12.104	
Regulering af kortfristede tilgodehavender m.v.	-7.984	
Regulering af langfristede tilgodehavender	-509.061	
Direkte posteringer på balancen i alt #)		-504.941
Finansiell balance ultimo 2016 - Bogført		5.994.852

#) Det skal bemærkes, at af de direkte posteringer på status indgår de 6,5 mio. kr. som en regulering af den finansielle egenkapital.

I 2016 har der været direkte posteringer på balancen på 121 mio. kr. vedrørende tilbageføring af indskud i Landsbyggefonden, -199 mio. kr. vedrørende registrering af regnskabsresultatet og 504 mio. kr. i form af egentlige statusposteringer. De væsentligste statusposteringer er resumeret efterfølgende:

- Opskrivning af beholdningen af likvide aktiver med 12 mio. kr. primært som følge af kursreguleringer af obligationsbeholdningen.
- Opskrivning af aktiverne med 6 mio. kr. der vedrører diverse reguleringer og afskrivninger af tilgodehavender o.l.
- Nedskrivning af de langfristede tilgodehavender med 178 mio. kr. primært som følge af afskrivninger vedrørende sociale ydelser og som følge af opdateringer af den indre værdi

på Aarhus Kommunes ejerandele i virksomheder, herunder indskud i Aarhus Letbane A/S. Hertil kommer nulstilling af indskuddet i landsbyggefonden med 153 mio. kr.

- Nettoopskrivning (forøgelse af gælden) af den langfristede gæld med 179 mio. bl.a. som følge af optagelse af lån vedrørende 2 selvejende institutioner i Aarhus Kommunes regnskab.
- Nedskrivning (formindskelse af gælden) af en række mellemværender med Staten, ATP m.v. med 4 Mio. kr.
- Opskrivning (forøgelse af gælden) af diverse henlæggelser vedrørende ældre og plejeboliger med 14 mio. kr.
- Opskrivning (forøgelse af gælden) af mellemværendet med en række selvejende institutioner med 4 mio. kr.

Definitionen af den finansielle egenkapital

Statusposten på kontoen vedrørende finansielle tilskud på 10.663 mio. kr. jf. tabellen "Finansiel Balance", som er en del af de langfristede tilgodehavender, kan reelt ikke betragtes som et aktiv for Aarhus kommune. Kontoen dækker dels over aktiver, hvor den reelle kursværdi er nær nul, dels over aktiver vedrørende udlån til sociale klienter samt udlån til beboerindskud, hvor det forventes, at tilbagebetalinger i væsentligt omfang modsvarer af nye udlån. Hertil kommer aktiverne vedrørende Aarhus Vand, der netto ikke kan forventes realiseret inden for en overskuelig tidshorisont uden modregning fra Statens side.

Tilsvarende gælder, at kommunens nettogæld vedrørende ældreboliger ikke betragtes som et egentligt passiv for Aarhus Kommune, som følge af at ældreboligområdet har en karakter svarende til de takstfinansierede ("Hvile i sig selv") områder. De selvejende institutioners langfristede gæld indgår heller ikke i den finansielle egenkapital.

Ved vurdering af Aarhus Kommunes finansielle situation anvendes derfor begrebet finansiell egenkapital, som ser bort fra de finansielle tilskud (B1), nettogælden vedrørende de takstfinansierede områder (C3), gælden vedrørende ældreboliger (C2) og øvrige langfristede udlæg (C4). I efterfølgende oversigt er opgørelsen af den finansielle egenkapital illustreret.

Aarhus Kommune	Finansiel egenkapital 2016		
	Ultimo 2015 (1)	Ultimo 2016 (2)	Ændring (3)=(1)-(2)
	1.000 kr.		
Likviditet (A1+A2)	-794.729	-634.910	159.819
Langfristede tilgodehavender - pantebreve m.v. (B2)	290.070	289.660	-410
Skattefinansieret langfristet gæld (C1)	1.129.095	1.781.401	652.307
Finansiel egenkapital i alt (A1+A2+B2-C1)	-1.633.754	-2.126.651	-492.897
Korrektion for udskudt forbrug (D)	-691.609	-785.121	-93.512
Finansiel egenkapital i alt korrigeret for udskudt forbrug (A1+A2+B2-C1+D)	-2.325.363	-2.911.772	-586.409

I løbet af 2016 er den finansielle egenkapital reduceret med 493 mio. kr. eller 90 mio. kr. mindre end balancekontoen som følge af, at finansielle tilskud (del af de langfristede tilgodehavender), gælden vedrørende ældreboliger og gælden vedrørende de takstfinansierede områder ikke indgår heri.

Reduktionen i den finansielle egenkapital skal bl. a. ses i lyset af forbrug af anlægsmidler overført fra 2015 og tidligere år.

Det skal bemærkes, at den finansielle egenkapital ikke tager højde for udskydelse af forbrug af bevillinger. Der opgøres derfor ligeledes en korrigeret finansiell egenkapital (som også anvendes i forbindelse med budgetlægningen), hvor den opgjorte finansielle egenkapital korrigeres for det udskudte forbrug bl. a. på de decentraliserede områder, vedrørende visse tjenestemandspensioner m.v. (D).

Korrigeres den finansielle egenkapital for den del af det udskudte forbrug, som ikke er indregnet budgetmæssigt, kan den finansielle egenkapital ultimo 2016 opgøres til -2.912 mio. kr.

Likviditet, skattefinansieret langfristet gæld og finansiell egenkapital

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Mio. kr.									
Likviditet (A1+A2)	556	636	429	-130	-483	-152	-539	-706	-795	-635
Langfristede tilgodehavender - pantebreve m.v. (B2)	116	443	56	37	131	15	444	294	290	290
Skattefinansieret langfristet gæld (C1)	1.007	630	843	1.184	1.476	1.885	1.800	1.372	1.129	1.781
Finansiell egenkapital i alt (A1+A2+B2-C1)	-335	449	-358	-1.277	-1.828	-2.022	-1.895	-1.783	-1.634	-2.127
Korrektion for udskudt forbrug (D)	-993	-632	-464	-167	-423	-337	-887	-726	-692	-785
Finansiell egenkapital i alt korrigeret for udskudt forbrug (A1+A2+B2-C1+D)	-1.328	-183	-822	-1.444	-2.251	-2.359	-2.782	-2.510	-2.325	-2.912

Udviklingen i den finansielle egenkapital over perioden 2007 til 2016 fremgår af omstående tabel. Baggrunden for udviklingen i den finansielle egenkapital er primært periodens akkumulerede resultater (nettounderskud) på de skattefinansierede områder.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at der ultimo 2016 er udskudt bevilgede men ikke afholdte udgifter inden for de skattefinansierede områder til afholdelse i 2018 og efterfølgende år på skønsmæssigt 1.619 mio. kr. Heraf er 768 mio. kr. allerede indregnet i budgettet for 2018 til 2020 på et tidligere tidspunkt.

Sådanne udskydelser af forbrug af bevillinger medfører en forbedring af den finansielle egenkapital i det år udskydelsen sker og en tilsvarende forværring i det år de udskudte bevillinger forbruges.

Ved opgørelsen af udviklingen i den finansielle egenkapital i budgetperioden (aktuelt 2017 til 2020) forudsættes alle udskudte bevillinger forbrugt inden for budgetperioden, svarende til en forværring af den budgetterede finansielle egenkapital med den del af de udskudte bevillinger, som ikke allerede er indregnet i budgettet.

Den budgetterede finansielle egenkapital påvirkes derfor ikke af udskydelser af bevillinger, når regnskabsåret ses sammen med budgetperioden.

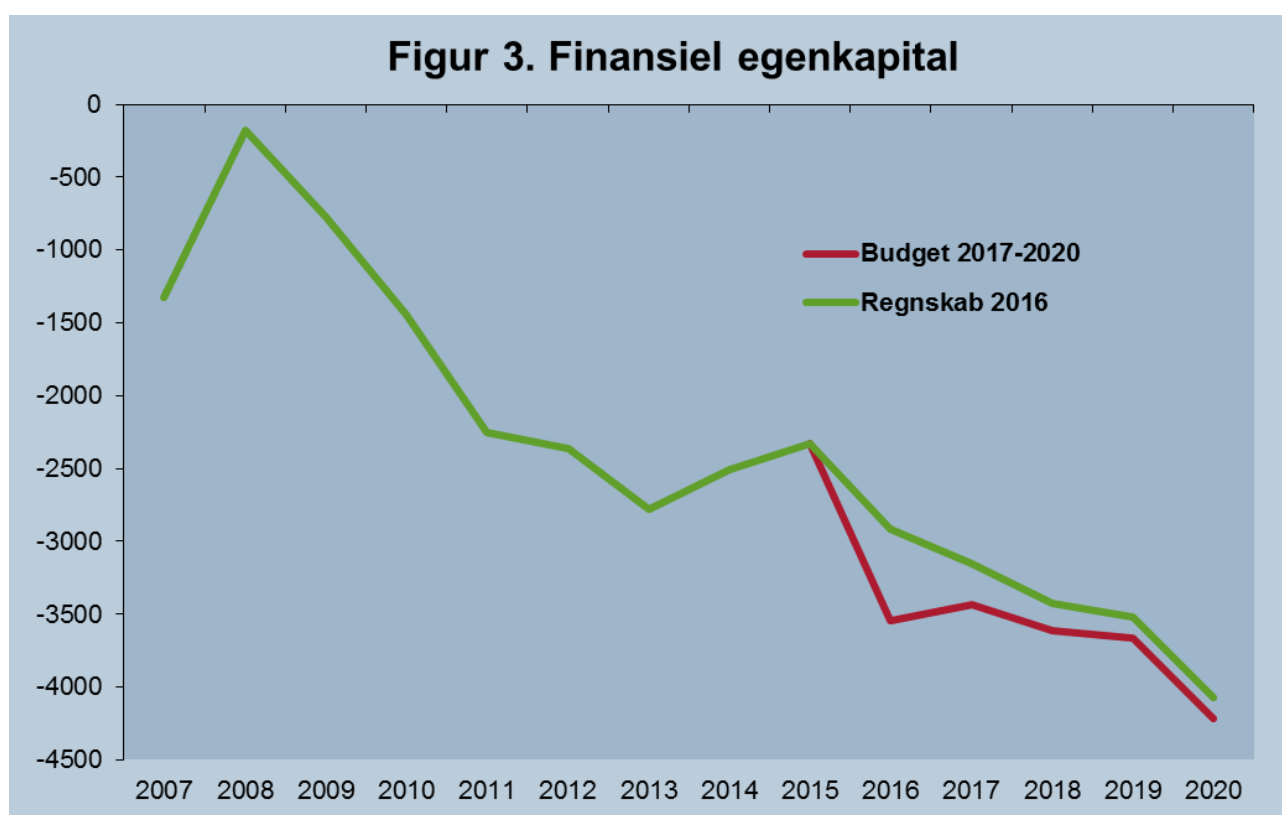
En evt. påvirkning af den finansielle egenkapital vil derfor udelukkende ske som følge af nettomerudgifter eller nettomindreudgifter, som ikke vedrører tidligere bevillinger eller områder med overførselsret og evt. op- og nedskrivninger af de finansielle aktiver. Her kan der f. eks. være tale om mer-/mindreudgifter på de ikke-decentraliserede områder, mer-/mindreindtægter vedrørende renter eller mer-/mindreindtægter vedrørende generelle tilskud og skatter.

Samlet set skønnes det, at regnskab 2016 medfører en konsolidering af Aarhus Kommunes økonomi i størrelses-ordenen 232 mio. kr. Den væsentligste del af denne konsolidering har været forudsagt i de forventede regnskaber for 2016 og er derfor anvendt til finansiering af budget 2017 – 2020. Der resterer herefter en ikke-disponeret forbedring i størrelsesordenen 12 mio. kr.

Hertil skal bemærkes, at regnskabsresultatet skal ses i lyset af, at der er en betydelig usikkerhed omkring efterreguleringen af den aktivitetsbestemte medfinansiering og overførslerne som følge af regnskabsresultatet for 2016.

Selvom regnskabsresultatet isoleret set indebærer en konsolidering af økonomien, er der på sigt andre forhold, der trækker den anden vej i de kommende år. Samlet set er vurderingen at økonomien er nogenlunde uændret i forhold til det forventede ved budgetvedtagelsen.

Den forventede udvikling i den finansielle egenkapital korrigeret for udskudt forbrug som følge af regnskabsresultatet for 2016 er illustreret i figur 3.



Likviditetsudviklingen

For perioden 2007 til 2016 er udviklingen i de likvide aktiver vist i følgende oversigt:

Likvide aktiver

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Mio. kr.									
Likvide aktiver i alt	1.724	1.872	689	809	606	1.281	387	581	505	776

I Aarhus Kommune fokuseres ikke på de likvide aktiver fordi beholdningen heraf i høj grad er påvirket af optagelse af lån og af udsving i de kortfristede gældsposter.

Der fokuseres i stedet for på likviditeten, som ud over de likvide aktiver indeholder de kortfristede tilgodehavender og de kortfristede gældsposter. De seneste års udvikling i likviditeten er vist i efterfølgende tabel.

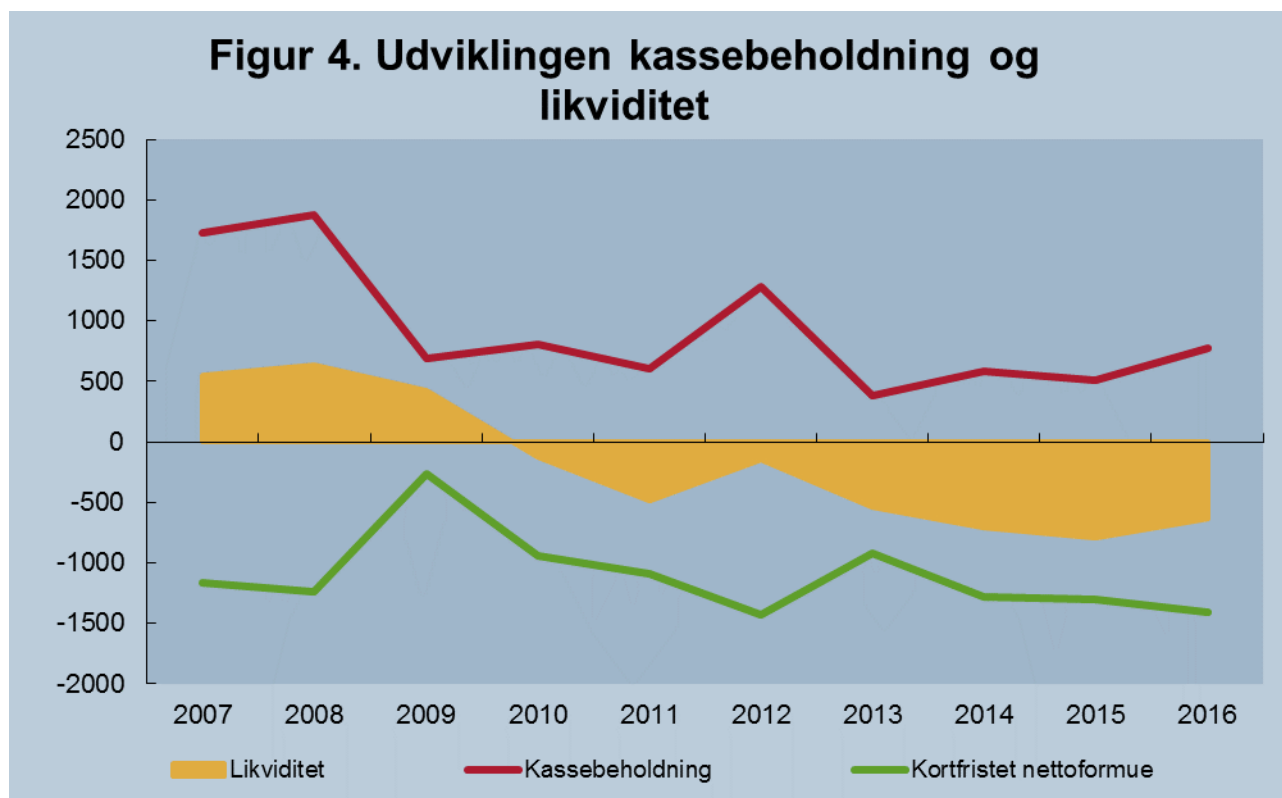
Likviditet

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Mio. kr.									
Kassebeholdning	1.724	1.872	689	809	606	1.281	387	581	505	776
Kortfristet nettoformue	-1.168	-1.236	-260	-939	-1.089	-1.433	-925	-1.287	-1.300	-1.411
Likviditet	556	636	429	-130	-483	-152	-538	-706	-795	-635

Aarhus kommunes beholdning af likvide aktiver var ved udgangen af 2016 på 776 mio. kr. Det fremgår af oversigterne, at beholdningen af likvide aktiver ultimo 2016 er faldet med 948 mio. kr. siden 2007.

Det fremgår ligeledes, at Aarhus Kommune ved udgangen af 2016 havde en likviditet på -635 mio. kr. Likviditeten er faldet med 1.191 mio. kr. siden 2007.

I efterfølgende figur vises de seneste års udvikling i kassebeholdningen sammen med likviditetsudviklingen:



Budgettet for 2016 blev vedtaget med et underskud på 238 mio. kr. Det budgetterede underskud blev sammen med den planlagte finansiering af de tastfinansierede områders investeringsbehov dækket af et budgetteret likviditetsforbrug og ved optagelse af langfristede lån.

Regnskabet for 2016 viser et underskud på 499 mio. kr. svarende til en forøgelse af underskuddet på 262 mio. Da der samtidig har været et betydeligt lavere behov for finansiering af

de takstfinansierede områder og en større lånoptagelse end budgetteret er likviditeten forbedret med 160 mio. kr.

Set i forhold til situationen ultimo 2015 har regnskabet for 2016 dog medført en forøgelse af kassebeholdningen med 271 mio. kr., som for en dels vedkommende modsvarer af en stigning i den kortfristede- og den langfristede nettogæld (optagelse af lån)

Det fremgår at den kortfristede nettoformue svinger betydeligt fra år til år. Ultimo 2016 svarer den kortfristede nettoformue stort det til gennemsnittet for de seneste år.

Det skal bemærkes, at med likvide aktiver ultimo 2016 på i alt 776 mio. kr. samtidig med, at Aarhus Kommune ikke har gæld til de takstfinansierede områder (varmeforsyning og renovation), er Økonomi- og Indenrigsministeriets krav om, at en evt. gæld til de takstfinansierede områder skal være til stede i kassebeholdningen opfyldt ultimo 2016.

I relation til likviditeten skal bemærkes, at Økonomi- og Indenrigsministeriet kræver, at gennemsnitslikviditeten defineret som et gennemsnit over 365 dage skal være positiv. Ultimo december 2016 kunne Aarhus Kommunens gennemsnitlikviditet opgøres til 1.813 mio. kr.

Den langfristede gæld

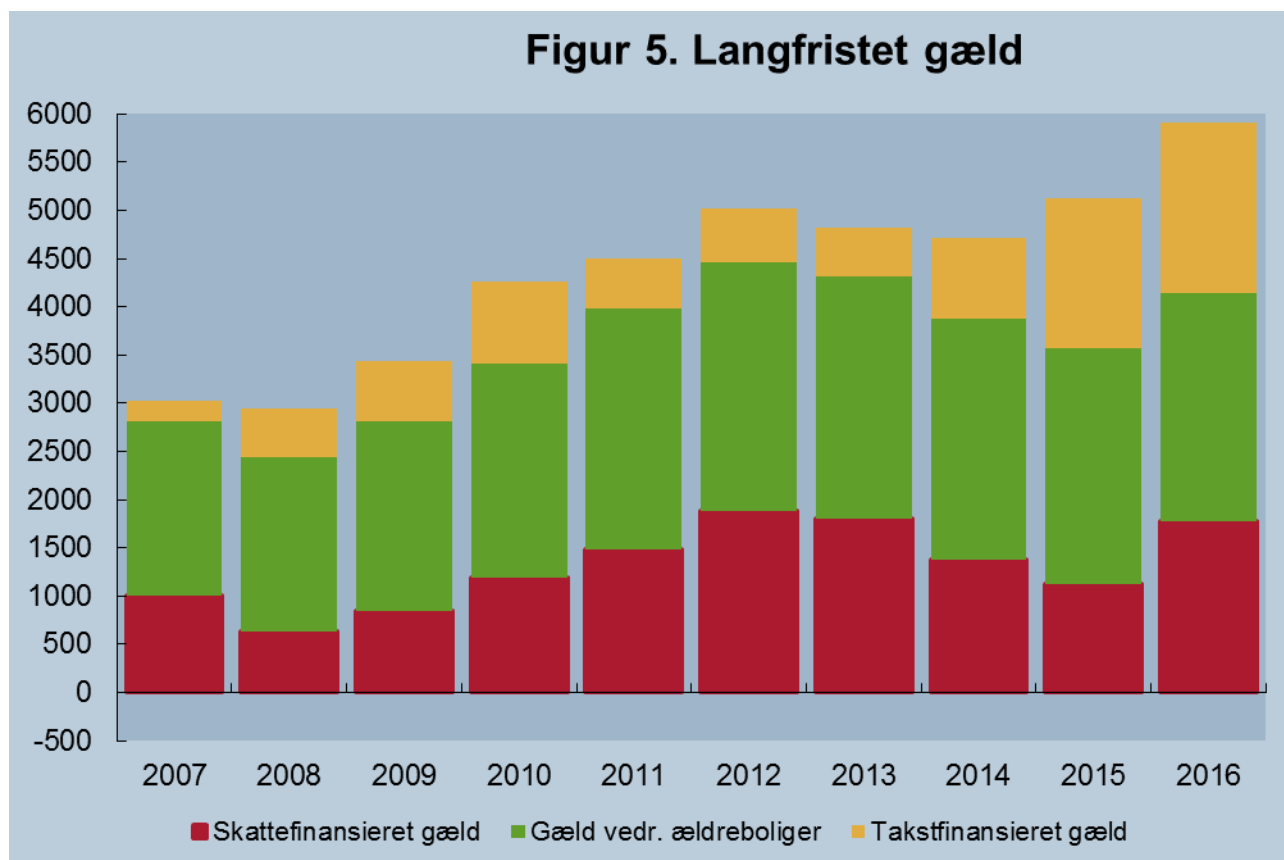
For perioden 2007 til 2016 kan udviklingen i den samlede langfristede gæld ekskl. gæld vedrørende ældreboliger specificeret i den langfristede skattefinansierede gæld og udlæg vedrørende de takstfinansierede områder opgøres på følgende måde.

Likviditet, skattefinansieret langfristet gæld og finansiel egenkapital

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Mio. kr.									
Langfristet gæld ekskl. gæld vedrørende ældreboliger	1.222	1.131	1.464	2.038	2.000	2.450	2.309	2.205	2.677	3.541
Udlæg vedrørende de takstfinansierede områder	-215	-502	-621	-854	-524	-565	-509	-834	-1.548	-1.759
Skattefinansieret langfristet gæld i alt	1.007	630	843	1.184	1.476	1.885	1.800	1.372	1.129	1.781

Kommunens samlede skattefinansierede langfristede nettogæld var på 1.781 mio. kr. ved udgangen af 2016 som følge af, at tilgodehavenderne hos de takstfinansierede områder er mindre end den langfristede gæld. Den skattefinansierede nettogæld er steget med 652 mio. kr. fra 2015 til 2016.

I efterfølgende figur vises de seneste års udvikling i den langfristede gæld:



Det kan oplyses, at ændringen i den langfristede gæld i perioden 2007 til 2016 fordeler sig på en vækst i den skattefinansierede langfristede gæld på 774 mio. kr., en fald i gælden vedrørende ældreboliger, som betragtes som takstfinansieret på 77 mio. kr. og i en vækst i Aarhus Kommunes tilgodehavender hos de egentlige takstfinansierede områder (renovation og varme) på 1.544 mio. kr. Den kraftige vækst i den langfristede gæld vedrørende renovation og varme fra 2007 til 2016 skyldes finansiering af en række meget store projekter på varmeområdet.

Kommunens samlede langfristede gæld inkl. langfristet gæld vedrørende ældreboliger var ved udgangen af 2016 på 6.051 mio. kr. Heri indgår værdien af en række leasingforpligtelser med 51 mio. kr.

Aarhus Kommune har ultimo 2016 ingen lån i udenlandsk valuta.

4. Den udvidede balance

Aarhus Kommunes samlede balance for 2016 fremgår af efterfølgende oversigt:

Aarhus Kommune	Balance 2016	
	Ultimo 2015 (1)	Ultimo 2016 (2)
	———— 1.000 kr. ————	
Aktiver:		
Anlægsaktiver:		
Materielle anlægsaktiver	18.651.368	19.016.182
Immaterielle anlægsaktiver	8.225	12.746
Finansielle anlægsaktiver	2.616.906	2.925.001
Anlægsaktiver i alt	21.276.499	21.953.929
Omsætningsaktiver:		
Varebeholdninger	242.304	241.106
Fysiske anlæg til salg	397.308	345.652
Tilgodehavender	580.430	825.029
Værdipapirer	11.419.306	11.319.149
Likvide beholdninger	-1.050.855	-756.017
Omsætningsaktiver i alt	11.588.493	11.974.918
Aktiver i alt	32.864.992	33.928.847
Passiver:		
Egenkapital	18.871.862	18.895.435
Hensatte forpligtigelser	6.955.246	6.663.741
Langfristede gældsforpligtigelser	5.035.937	6.051.127
Nettogæld vedr. fonds, legater, deposita m.v.	92.707	109.644
Kortfristede gældsforpligtigelser	1.909.240	2.208.901
Passiver i alt	32.864.992	33.928.847
Balance	0	0

Den samlede balance adskiller sig fra den finansielle balance jf. afsnittet om den finansielle balance ved at indeholde de fysiske aktiver, diverse immaterielle aktiver og en række hensættelser til afdækning af forpligtelser.

I forbindelse med regnskabsafleggelsen sker der en række reguleringer af statusposterne direkte på status som følge af kursændringer på obligationsbeholdninger, afskrivning af uerholdelige tilgodehavender m.v.

Hertil kommer, at der i visse tilfælde kan være behov for justering af primo status som følge af lov- og regelændringer m.v.

I nedenstående oversigt er de statusreguleringer, der relaterer sig til den samlede balance, og som er foretaget i regnskabsåret 2016 resumeret:

Aarhus Kommune		Kapitalforklaring 2016	
	Ændringer	Egenkapital	
	————— 1.000 kr. —————		
Egenkapital ultimo 2015			18.871.862
Primoreguleringer:			
• Likvide aktiver	0		
• Langfristede tilgodehavender	120.629		
• Kortfristede tilgodehavender og gæld	0		
• Langfristet gæld funktion	0		
• Aktiver og passiver tilhørende fonds, legater m.v.	0		
• Funktion 9.58 Materielle anlægsaktiver	-17.743		
• Funktion 9.65 Omsætningsaktiver - Varebeholdninger	0		
• Funktion 9.68 Omsætningsaktiver - Fysiske aktiver til salg	0		
• Funktion 9.72 Hensatte forpligtelser	0		
Primoreguleringer i alt	102.886		
Egenkapital primo 2016 - Beregnet			18.974.748
Egenkapital primo 2016 - Bogført			18.974.748
Årets resultat på det skattefinansierede område	-499.445		
Årets resultat på det takstfinansierede område	210.775		
Afskrivninger og andre værdireguleringer	153.226		
Årets resultat i alt			-135.445
Regulering af likvide aktiver #)	12.104		
Regulering af kortfristede tilgodehavender m.v. #)	-7.984		
Regulering af langfristede tilgodehavender #)	-510.383		
Regulering af fysiske aktiver	291.505		
Direkte posteringer på balancen i alt			-214.758
Egenkapital ultimo 2016 - Bogført			18.895.435

#) Det skal bemærkes, at en del af disse direkte posteringer på status indgår som en forbedring af den finansielle egenkapital.

De samlede statusreguleringer adskiller sig fra de finansielle statusreguleringer jf. afsnittet om den finansielle balance ved at indeholde statusreguleringer vedrørende de fysiske aktiver, diverse immaterielle aktiver og en række hensættelser til afdækning af forpligtelser.

I 2016 har der været direkte posteringer på balancen på 103 mio. kr. vedrørende tilbageføring af indskud i Landsbyggefonden (121 mio. kr.) og værdireguleringer af bygninger og tekniske anlæg (-17,7 mio. kr.), 135 mio. kr. vedrørende registrering af regnskabsresultatet og værdireguleringer af aktivmassen samt -215 mio. kr. i form af egentlige statusposter. De væsentligste statusposter er resumeret efterfølgende:

- Opskrivning af beholdningen af likvide aktiver med 12 mio. kr. primært som følge af kursreguleringer af obligationsbeholdningen.
- Opskrivning af aktiverne med 6 mio. kr. der vedrører diverse reguleringer og afskrivninger af tilgodehavender o.l.

- Nedskrivning af de langfristede tilgodehavender med 178 mio. kr. primært som følge af afskrivninger vedrørende sociale ydelser og som følge af opdateringer af den indre værdi på Aarhus Kommunes ejerandele i virksomheder, herunder indskud i Aarhus Letbane A/S. Hertil kommer nulstilling af indskuddet i landsbyggefonden med 153 mio. kr.
- Nettoopskrivning (forøgelse af gælden) af den langfristede gæld med 179 mio. bl.a. som følge af optagelse af lån vedrørende 2 selvejende institutioner i Aarhus Kommunes regnskab.
- Nedskrivning (formindskelse af gælden) af en række mellemværender med Staten, ATP m.v. med 4 Mio. kr.
- Opskrivning (forøgelse af gælden) af diverse henlæggelser vedrørende ældre og plejeboliger med 14 mio. kr.
- Opskrivning (forøgelse af gælden) af mellemværendet med en række selvejende institutioner med 4 mio. kr.
- Regulering af de hensatte forpligtelser vedrørende feriepenge og arbejdsskader med 292 mio. kr.

Det skal bemærkes, at i Aarhus Kommune fokuseres traditionelt på de finansielle aktiver som vist i den finansielle balance jf. beskrivelsen af den finansielle balance.

Af efterfølgende oversigt fremgår sammenhængen mellem den finansielle balance og den samlede balance inkl. de fysiske aktiver for Aarhus Kommune. Oversigten er opstillet, så den er sammenlignelig med den finansielle balance.

Aarhus Kommune		Balance 2016		
	Ultimo 2015 (1)	Ultimo 2016 (2)	Ændring (3)=(2)-(1)	
	————— 1.000 kr. —————			
Kassebeholdning (A1)	505.365	776.112	270.747	
Kortfristet nettoformue *) (A2)	-1.300.094	-1.411.022	-110.928	
Likviditet (A)	-794.729	-634.910	159.819	
Finansielle tilskud (B1)	10.645.422	10.663.185	17.763	
Pantebreve m.v. (B2)	290.070	289.660	-410	
Langfristede tilgodehavender (B)	10.935.492	10.952.845	17.353	
Skattefinansieret langfristet gæld (C1)	1.129.095	1.966.468	837.374	
Langfristet gæld vedrørende ældreboliger (C2)	2.438.445	2.361.335	-77.111	
Langfristet gæld vedrørende de takstfinansierede områder (C3)	1.547.698	1.944.243	396.544	
Øvrige langfristede udlæg (C4)	4.720	4.720	0	
Langfristet gæld i alt (C)	5.119.958	6.276.766	1.156.808	
Balancekonto (finansiell formue) (A+B-C1-C2+C4)	6.577.943	5.994.852	-583.090	

Aarhus Kommune		Balance 2016		
	Ultimo 2015 (1)	Ultimo 2016 (2)	Ændring (3)=(2)-(1)	
	1.000 kr.			
Gæld vedrørende finansielt leasede aktiver (D1)	-50.039	-51.361	-1.322	
Materielle anlægsaktiver (D2) - Skattefinansieret område	12.773.351	13.021.324	247.973	
Materielle anlægsaktiver (D2) - Takstfinansieret område	4.099.589	4.285.956	186.367	
Materielle anlægsaktiver (D2) - Ældreboliger	1.778.428	1.708.902	-69.526	
Immaterielle anlægsaktiver (D3)	8.225	12.746	4.521	
Omsætningsaktiver - Varebeholdninger (D4)	242.304	241.106	-1.198	
Omsætningsaktiver - Fysiske aktiver til salg (D5)	397.308	345.652	-51.656	
Hensatte forpligtelser (D6)	-6.955.246	-6.663.741	291.505	
Ikke-finansielle aktiver i alt (D)	12.293.919	12.900.583	606.663	
Balancekonto (egenkapital) (A+B-C1-C2+C4+D)	18.871.862	18.895.435	23.573	

*) Den kortfristede nettoformue indeholder et udlæg vedrørende ældreboliger i form af afholdte men ikke-lånefinansierede anlægsudgifter og beboerindskud vedrørende ældreboliger. I den langfristede gæld vedrørende ældreboliger er udlægget og beboerindskuddet indregnet som en del af gælden.

Ændringerne i de fysiske aktiver i løbet af 2016 skyldes tilgang og afgang af aktiver samt afskrivninger og reguleringer heraf.

I 2016 er der opgjort følgende ændringer i de registrerede materielle og immaterielle anlægsaktiver i Aarhus Kommune:

Aarhus Kommune Resume af anlægsoversigt 2016

	Grunde	Bygninger	Tekniske anlæg	Inventar m.v.	Materielle anlægsaktiver under udførelse m.v.	Immaterielle anlægsaktiver	I alt
	1.000 kr.						
Aktiver primo 2016	3.759.550	9.151.190	3.762.684	139.846	1.838.098	8.225	18.659.592
Tilgang	15.200	277.299	173.863	11.700	610.209	7.306	1.095.578
Afgang	0	-12.578	-22.052	0	0	0	-34.630
Afskrivninger	0	-459.628	-211.158	-18.041	0	-2.786	-691.613
Diverse reguleringer	2.358	192.514	108.318	831	-304.021	0	0
Aktiver ultimo 2016	3.777.108	9.148.797	3.811.655	134.336	2.144.286	12.745	19.028.927

De registrerede ikke-finansielle aktiver er nærmere specificeret i anlægsoversigten i bilag 2.

Det skal pointeres, at det kun er en begrænset del af de ikke-finansielle aktiver, som er realiserbare, hvis Aarhus Kommunen fortsat skal yde en service, der svarer til den nuværende som følge af, at aktiverne er nært knyttet til den ydede service (f. eks. skolebygninger, daginstitutioner, ældrecentre, idrætsfaciliteter o.l.).

Af kommunens ikke-finansielle aktiver er det primært byggemodningsarealer, landbrugs- og beboelsesarealer, i en vis udstrækning skovarealer og visse af kommunens ejendomme, som kan betegnes som realiserbare uden, at et salg i nævneværdigt omfang vil påvirke den kommunale service.

I Aarhus Kommunes balance indgår bl. a. værdien af de kommunale ejendomme og jorder jf. anlægsoversigten jf. omstående opgørelse. Ejendomsværdien af disse ejendomme og jorder opgjort ultimo 2016 er resumeret i følgende oversigt:

Aarhus Kommune		Ejendomsværdier 2016	
(Mio. kr.)	Ejendoms- værdi (Mio. kr.)	Grundværdi Mio. kr.)	Areal (1.000 m2)
Ejendomme beliggende i Aarhus Kommune og tilhørende Aarhus Kommune i alt	18.251	5.856	64.535

Note: Forskellen mellem ovenstående ejendomsværdi for Aarhus Kommune og den opgjorte værdi af bygninger og grunde i tabellen i afsnittet om den udvidede balance kan primært henføres til de løbende afskrivninger på bygningsmassen.

Ud over de ejendomme, som er omfattet af ovenstående oversigt ejer Aarhus Kommune enkelte ejendomme beliggende i andre kommuner

For en nærmere specifikation af ejendomsværdierne fordelt på de enkelte ejendomme henvises til regnskabet's ejendomsfortegnelse som er tilgængelig sammen med det øvrige regnskabsmateriale på Aarhus Kommunes hjemmeside "<http://www.aarhus.dk/da/politik/Kommunens-oekonomi/Regnskab.aspx>".

I relation til de anførte ejendoms- og grundværdier skal gøres opmærksom på, at det kun er en begrænset del heraf, der er realiserbare og derfor har en reel kursværdi på 100. Det skyldes, at en lang række ejendomme og arealer f. eks. skoler og daginstitutioner er nødvendige, hvis Aarhus Kommune fortsat skal kunne yde en service svarende til den nuværende.

Redegørelse for den indre værdi af kommunens aktier og andelsbeviser m.v.

Den indre værdi af Aarhus Kommunes aktier og andelsbeviser m.v. kan opgøres således:

Virksomhed	Ejerandel i %	Egenkapital	Aarhus Kommunes andel af egenkapital (indre værdi)
			1.000 kr.
OK	0,27%	1.708	1.708
Incuba A/S	6,56%	360.770	23.667
Sampension KP Livsforsikring A/S	2,50%	3.725.000	93.125
Aarhus Luthavn A/S	100,00%	67.451	67.451
Danplanex	42,75%	10.289	4.398
Aarhus Vand A/S	100,00%	9.265.117	9.265.117
Human Technologies ApS	8,00%	-1.193	-95
Aarhus Letbane I/S	50,00%	591.953	295.977
HMN Naturgas I/S	0,15%	2.141.400	3.126

I opgørelsen er udeladt en værdifastsættelse af kommunens andele i andelsboligforeninger o.l., da disse udgør en meget lille andel af de samlede aktiver.

Indregning sker jf. regnskabspraksis efter indre værdis metode opgjort i henhold til det seneste aflagte regnskab.

5. Garantier, forpligtelser og eventualrettigheder o.l.

Ud over de registrerede materielle og immaterielle aktiver, som er beskrevet i afsnit 4 råder Aarhus kommune også over en række ikke-værdisatte aktiver og passiver. Disse aktiver og passiver er nærmere beskrevet i de efterfølgende afsnit.

5.1 Finansielle risici og forpligtelser

Aarhus Kommune står løbende over for en række finansielle risici ligesom man kan have forpligtelser, som kan indebære finansielle udgifter på et senere tidspunkt. De væsentligste finansielle risici og forpligtelser, som man har kendskab til ultimo 2016 er beskrevet efterfølgende.

Ejendomshandler - deponeringer indtil endelig handel: I forbindelse med køb og salg af ejendomme sker der deponering af købesummen indtil den endelige handel falder på plads. Frigivelsen af de deponerede beløb kan ske op til flere år efter at deponeringen er foretaget.

Salg af grunde: I forbindelse med kommunens salg af grunde Aarhus Ø kan kommunen generelt i en vis periode risikere at skulle refundere grundkøberne op til 10 procent af salgssummen, hvis de geotekniske forhold på grunden viser sig værre end forudsat ved udbuddet. Denne eventualforpligtelse ændrer sig løbende afhængig af de gennemførte salg på Aarhus Ø.

Grundsalg Bynære havnearealer: 42,7 mio. kr. af jordsalgsindtægterne i 2016 fra "De Bynære Havnearealer" vedrører frigivelse af en tidligere deponeret købesum fra Brabrand Boligforening. Det er forudsat, at der ikke skal afregnes moms af salgsindtægten, da der er indgået salgsaftale med køberen ultimo 2013, og dermed inden de nye regler om moms ved salg af jord trådte i kraft primo 2014. Salgsaftalen var betinget af bl.a. byrådets godkendelse af salgsaftalen og endelig vedtagelse af lokalplan. Betingelserne er sidenhen opfyldt. Det er aftalt med køber, at kommunen bærer risikoen for, at der vil skulle afregnes moms af købesummen.

Udlejning i Dokk1: I finansieringen af projektet Urban Mediaspace Aarhus, der realiseres i et samarbejde mellem Borgmesterens Afdeling, Teknik & Miljø og Kultur & Borgerservice, indgår et finansieringsbidrag på 309 mio. kr. som følge af den kapitaliserede værdi af udleje af 10.000 m² i Dokk1. Dokk1 er taget i brug, og der er indgået lejekontrakter for en del af bygningen. Bygningen er dog endnu ikke fuldt udlejet, hvilket medfører, at finansieringsbidraget herfra er usikkert.

Åremålsansættelser: Aarhus Kommune har få åremålsansatte medarbejdere. I forbindelse med deres fratrædelse udløses en godtgørelse. For åremålsansatte, der er sikret en varig ansættelse efter åremålsansættelsens udløb, kan åremålstillægget maksimalt udgøre 25 pct. af lønnen i stillingen. For åremålsansatte, der ikke har tilbagegangsret udgør tillægget oftest 30 pct. af lønnen i stillingen.

Tilskud til institutioner m.v. som er 100 % momsregistrerede: Kommunerne kan ikke længere få refunderet dele af tilskud inden for positivlisten til modtagere, som er 100 % momsregistrerede. MKB kompenseres for merudgifterne. Merudgifterne søges i regnskab 2016 godtgjort som en statuskorrektur på driften, og på anlægsområdet (KB) som en tillægsbevilling i 2017. Det drejer sig om følgende beløb:

Samlet resultat	644.299
Sport og Fritid	295.906
Kulturforvaltningen	347.934
Anlæg Kultur og Borgerservice	459

Det skal bemærkes, at de samlede merudgifter i forhold til tidligere er større end dette, idet beløbet til kompensation ikke omfatter tilskud, som er bevilget efter regelændringen.

Evt. voldgiftssag vedrørende reovering af Badeanstalten Spanien: Der er en voldgiftssag under opstart, vedr. reovering af Badeanstalten Spanien, hvor Aarhus kommune, efter 5 års-gennemgangen, mener at kunne gøre brug af reklamationen. Der er risiko for at Aarhus kommune ikke kan gøre brug af denne reklamation, da 5-årsansvaret op-hørte 15-02-2017.

Voldgiftssag mod Malling Turistbusser: Midttrafik og Kørselskontoret i Aarhus Kommune har en større voldgiftssag mod Malling Turistbusser. Sagens genstand er opgjort til kr. 8 mio. Sagen er anlagt af Midttrafik og Aarhus Kommune. Udgifterne til advokatsalær er endnu ikke kendte, men disse estimeres til kr. 500.000.

Aarhus kommunes garantiforpligtelser

Aarhus Kommune har garanteret for en række lån vedrørende bl. a. selvejende institutioner, foreninger m.v.

Som følge af det kommunale regnskabsprincip indeholder regnskabet ikke et skøn over den aktuelle kursværdi af disse garantiforpligtelser.

For en nærmere specifikation af de enkelte garantiforpligtelser henvises til regnskabets fortegnelse over garantiforpligtelser.

Aarhus kommunes udgifter til tjenestemandspension

Kommunens udgifter til tjenestemandspensioner (ekskl. de takstfinansierede områder m.v.) budgetteres centralt og anvises af Borgmesterens Afdeling. Institutionerne har således ikke ansvaret for, at disse budgetbeløb overholdes. De takstfinansierede områder m.v. afholder selv udgifterne til pension.

De samlede udgifter (inkl. de takstfinansierede områder m.v.) til tjenestemandspensioner har i 2016 været 385,1 mio. kr.¹ imod budgetteret 405,7 mio. kr., svarende til et mindreforbrug på 20,6 mio. kr. Budgettet baserer sig på Aktuaropgørelsen fra 2012. Mindreforbruget skyldes en forskydning af tjenestemandspensionsudgifterne, som kan skyldes, at tjenestemænd går senere pension end antaget i aktuaropgørelsen fra 2012.

I tabellen nedenfor ses udviklingen i tjenestemandspensioner for årene 2005 til 2015. Fra 2015 til 2016 er pensionsudgifterne steget med 11,3 mio. kr.

Udviklingen på tjenestemandspensionsområdet

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Fuldtidsstillinger/mio. kr.									
Personer (gennemsnit)	2.918	2.247	2.432	2.489	2.552	2.773	2.899	2.968	2.856	2.911
Mio. kr. (løbende priser) *)	300,5	242,8	278,5	309,5	309,7	328,4	345,9	352,5	373,8	385,1

* Korrigeret i forhold til tidligere opgørelser under hensyntagen til AffaldVarmes hensættelser.

Anm.: omfatter egen-, ægtefælle- og børnepensioner samt efterindtægt. Opgørelsen er ekskl. tjenestemænd ansat hos NRG1 og Sporvejene, da disse er selvforsikrede.

¹ Korrigeret for udgiften til de tjenestemænd, som staten har pensionsforpligtelsen for. Aarhus Kommune udbetaler pensionen og modtager refusion herfor fra staten. Endvidere korrigeret for AffaldVarmes hensættelser.

Aarhus Byråd har besluttet, at der kun skal ansættes tjenestemænd i få stillinger fremover. De centrale nettoudgifter til tjenestemandspensioner vedrørende allerede ansatte tjenestemænd forventes ifølge aktuar opgørelsen at stige frem mod år 2021 for derefter at falde. Som følge af forskydningerne vil nettoudgifterne til tjenestemandspensionister formentlig toppe senere end 2021.

De samlede kommunale udgifter til tjenestemandspensionerne vil både afhænge af den naturlige afgang blandt tjenestemandspensionisterne og af tilgangen til gruppen af tjenestemænd. Aarhus Kommune har fået udarbejdet en prognose over de centrale nettopensionsudgifter ved en aktuar. Nettoudgifterne er defineret som de løbende pensionsudgifter fratrukket pensionsbidrag fra magistratsafdelingerne mv.

Værdien af Aarhus Kommunes forpligtelser overfor nuværende og tidligere tjenestemænd udgør pr. 31. december 2016 6.338 mio. kr.

Pensionsforpligtelsen vedrørende Midttrafiks tjenestemænd: Midttrafik udarbejder årligt oversigter, der viser den samlede forpligtelse vedrørende tjenestemandspension pr. bestiller (kommune). Midttrafik har i 2016 tilført 0,2 mio. kr. til den samlede forpligtelse. Samlet set har Aarhus Kommune en forpligtelse på 3,0 mio. kr.

Pensionsforpligtelsen vedrørende AffaldVarmes tjenestemænd: AffaldVarme har over en årrække betalt Aarhus Kommune for at overtage deres forpligtelser over for de ansatte tjenestemænd. Ultimo 2016 er der betalt sammenlagt 162 mio. kr. til Aarhus Kommune. Aarhus Kommune har dermed overtaget en tilsvarende forpligtelse til afholdelse af fremtidige udgifter til tjenestemandspension for AffaldVarmes tjenestemandsansatte nuværende og tidligere personale.

5.2 Rettigheder og tilgodehavender

Aarhus kommunes og eventualrettigheder

Aarhus Kommune har en række betingede tilgodehavender (de såkaldte eventualrettigheder) som følge af udlån til foreninger, organisationer m.v.

Som følge af det kommunale regnskabsprincip indeholder regnskabet ikke et skøn over den aktuelle kursværdi af disse eventualrettigheder.

For en nærmere specifikation af de enkelte eventualrettigheder henvises til regnskabets fortegnelse over eventualrettigheder.

I relation til opgørelsen af Aarhus Kommunes eventualrettigheder skal bemærkes, at Aarhus Kommune (og andre kommuner) har mulighed for at sende regninger til andre EU lande for borgere, som modtager pension fra udlandet. Det er den del af EU reglerne, som bl. a. indebærer, at hvis en borger som modtager pension fra udlandet kommer på plejehjem i Aarhus, kan Aarhus Kommune efterfølgende få udgiften refunderet fra det EU land, hvor borgeren er socialt sikret. Det samme er tilfældet for sundhedsydelser (læge og sygehusbehandling). Der arbejdes p.t. på at sikre, at Aarhus Kommune opkræver de indtægter på området, som man er berettiget til.

Tilbagekøbsklausuler

Igennem en lang årrække har Aarhus Kommune ved grundsalg betinget sig, at man kunne købe grunden tilbage til den oprindelige salgspris med tillæg af en evt. ejendomsværdi ved en tinglyst tilbagekøbsklausul.

I de seneste år er der indløst en lang række tilbagekøbsklausuler, hvorved grundens ejer har overtaget den fulde ret til at råde over grunden.

Som følge af det kommunale regnskabsprincip indeholder regnskabet ikke et skøn over den aktuelle kursværdi af disse tilbagekøbsklausuler, men det skønnes, at de tilbageværende ikke-indløste tilbagekøbsklausuler repræsenterer et betydeligt trecifret millionbeløb.

Øvrige rettigheder

Momsmellemværende med AarhusVand: Aarhus Kommune har opgjort, at man har et tilgodehavende hos AarhusVand vedrørende moms og energifgifter, som fejlagtigt er udbetalt fra skat til AarhusVand. Der arbejdes p.t. på en afklaring heraf.

6. Afrapporteringer i regnskabet

Afsluttede anlægsregnskaber

Byrådet har vedtaget, at der generelt aflægges anlægsregnskaber sammen med årsregnskabet. Undtaget herfra er følgende typer af anlægsprojekter:

- Alment boligbyggeri opført efter reglerne i Almenboligloven.
- Anlægsprojekter hvor der er stillet krav om et selvstændigt anlægsregnskab.
- Anlægsprojekter hvor der på en eller anden måde er problematiske forhold i forhold til de materielle forudsætninger, økonomi, projektets realisering o.l.
- Anlægsprojekter over 50 mio. kr.

I løbet af 2016 er der aflagt selvstændigt byrådsbehandlede anlægsregnskaber for følgende projekter:

- AB-13-105-007 - Vintervej - Boligdel 36 almene boliger
- AB-13-105-008 - Vintervej - serviceareal 36 almene boliger
- AB-08-336-651400 - 70 plejeboliger Søholm
- 05675 - 85 plejeboliger Hedevej.

I forbindelse med regnskabsaflæggelsen aflægges anlægsregnskab for 197 KB-bevillinger og anlægsarbejder, som er afsluttet i løbet af regnskabsåret 2016 jf. oversigten over anlægsregnskaberne i bilag 8. Den samlede økonomi i de anlægsregnskaber, som afsluttes i forbindelse med regnskabet for 2016 er resumeret i efterfølgende oversigt:

Afsluttede anlægsregnskaber i alt

	U/I	Bevil- ling	Forbrug	Afvi- gelse	Afvigelse
		1.000 kr.			- % -
Anlægsregnskaber som afsluttes i forbindelse med regnskab 2016 i alt	U	846.503	720.404	-126.099	-14,90%
	I	-165.073	-158.984	6.089	-3,69%
	N	681.430	561.420	-120.010	-17,61%

Økonomi- og Indenrigsministeriets regler for aflæggelse af anlægsregnskaber skelner mellem anlægsregnskaber for projekter over 2 mio. kr. og anlægsprojekter under 2 mio. kr. For projekter over 2 mio. kr. stilles der større krav til behandlingen af anlægsregnskabet.

De anlægsprojekter, der aflægges anlægsregnskaber for sammen med årsregnskabet er specificeret på enkeltprojekter i oversigten over anlægsregnskaberne i bilag 8, fordelt på anlægsprojekter over 2 mio. kr. (41 stk.) og under 2 mio. kr. (15 stk.) samt på KB-bevillinger over 2 mio. kr. (62 stk.) og under 2 mio. kr. (79 stk.). Specifikationen af anlægsregnskaberne er resumeret i efterfølgende oversigter:

Afsluttede anlægsregnskaber:**Afsluttede anlægsregnskaber - Større projekter**

	U/I	Bevil- ling	Forbrug	Afvi- gelse	Afvigelse
		1.000 kr.			- % -
Anlægsregnskaber som afsluttes i forbindelse med regnskab 2016 i alt	U	332.128	305.948	-26.180	-7,88%
	I	-108.206	-111.123	-2.917	2,70%
	N	223.922	194.825	-29.097	-12,99%

Afsluttede anlægsregnskaber - Mindre projekter

	U/I	Bevil- ling	Forbrug	Afvi- gelse	Afvigelse
		1.000 kr.			- % -
Anlægsregnskaber som afsluttes i forbindelse med regnskab 2016 i alt	U	3.521	3.419	-102	-2,89%
	I	-14.177	-7.206	6.971	-49,17%
	N	-10.656	-3.787	6.869	-64,46%

Afsluttede KB-bevillinger:**Afsluttede KB-bevillinger - Større projekter**

	U/I	Bevil- ling	Forbrug	Afvi- gelse	Afvigelse
		1.000 kr.			- % -
Anlægsregnskaber som afsluttes i forbindelse med regnskab 2016 i alt	U	470.737	383.120	-87.618	-18,61%
	I	-42.665	-40.733	1.932	-4,53%
	N	428.072	342.387	-85.685	-20,02%

Afsluttede KB-bevillinger - Mindre projekter

	U/I	Bevil- ling	Forbrug	Afvi- gelse	Afvigelse
		1.000 kr.			- % -
Anlægsregnskaber som afsluttes i forbindelse med regnskab 2016 i alt	U	40.116	27.917	-12.200	-30,41%
	I	-25	78	103	-412,00%
	N	40.091	27.995	-12.097	-30,17%

Der er udarbejdet en udvidet beskrivelse af de aflagte anlægsregnskaber, som er elektronisk tilgængelig på Aarhus Kommunes hjemmeside under "<http://www.aarhus.dk/da/politik/Kommunens-oekonomi/Regnskab.aspx>".

Et anlægsprojekt afsluttes endeligt i forbindelse med aflæggelse af anlægsregnskab. I forlængelse af aflæggelsen af anlægsregnskaber, som er afsluttet i 2016, er de aktive anlægsprojek-

ter vurderet i relation til, om der er projekter, der er så nær færdiggørelse, at det vil være hensigtsmæssigt også at aflægge anlægsregnskaber for disse. Det er ikke umiddelbart vurderingen, at det er tilfældet.

Indikator for konkurrenceudsættelse (IKU)

Økonomi- og Indenrigsministeriet har siden 2008 opgjort en såkaldt indikator for konkurrenceudsættelse (IKU), som skal illustrere hvor stor en del af kommunens aktiviteter, som konkurrenceudsættes.

Indikator for konkurrenceudsættelse afløser den i tidligere år opgjorte såkaldte Privat Leverandør Indikator (PLI), som skulle illustrere, hvor stor en del af kommunernes aktiviteter private (eksterne) leverandører har leveret.

For perioden 2008 til 2016 er den opgjorte Indikator for Konkurrenceudsættelse og den opgjorte Privat Leverandør Indikator vist for Aarhus Kommune. Ved tidspunktet for udarbejdelsen af regnskabs bemærkninger foreligger Økonomi- og Indenrigsministeriet opgørelse for 2016 endnu ikke:

Indikator for Konkurrenceudsættelse

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	Andel i %									
Privat Leverandør Indikator (PLI) - 2012 definitionen	17,5	20,4	20,3	21,7	23,7	25,0	24,1	24,0	24,2	-
Indikator for konkurrenceudsættelse (IKU) - 2012 definitionen	17,7	20,5	20,5	21,9	23,9	25,4	24,5	24,4	24,4	-

Fra 2009 til 2016 har der været en vis vækst i den del af Aarhus Kommunes opgaver, som har været leveret af private leverandører bl.a. som følge af et stigende vikarforbrug inden for sundheds- og omsorgsområdet. En væsentlig del af stigningen fra 2009 til 2010 skyldes dog ændring af opgørelsesmetoden.

Kassedifferencer og afskrivninger af uerholdelige tilgodehavender

I forbindelse med regnskabsaflæggelsen opgør forvaltningerne årets kassedifferencer og afskrevne uerholdelige tilgodehavender. For regnskabsåret 2016 er der sammenlagt opgjort kassedifferencer (underskud) på mindre end 0,1 mio. kr.

Der er sammenlagt afskrevet uerholdelige tilgodehavender på 12,5 mio. kr. jf. specifikationen heraf i afsnittet om afskrivninger og kassedifferencer.

Der henvises i øvrigt til dette afsnit for en specifikation af ovennævnte forhold på magistratsafdelingsniveau.

7. Generelle redegørelser i regnskabet

Gæld til de takstfinansierede virksomheder

Økonomi- og Indenrigsministeriet kræver, at evt. gæld til en eller flere af de takstfinansierede virksomheder skal være til stede i kassebeholdningen ultimo regnskabsåret.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at med likvide aktiver på 505 mio. kr. ultimo 2016 samtidig med, at Aarhus Kommune ikke har gæld til de takstfinansierede områder, er Økonomi- og Indenrigsministeriets krav om, at gæld til forsyningsvirksomheder skal være "til stede" i "kommunekassen" ved årets udgang opfyldt jf. bemærkningerne vedrørende likviditetsudviklingen.

Swap-aftaler (omlægning af lån med henblik på en formindskelse af rente og/eller risiko)

Aarhus Kommunes samlede langfristede gæld inkl. langfristet gæld vedrørende ældreboliger er ved udgangen af 2016 på 6.006 mio. kr.

Aarhus Kommune har lån svarende til i alt 1.122 mio. kr., hvor der er indgået renteswapaftaler. Det er sket med henblik på at ændre en variabel rente til en fast rente i hele lånets løbetid. Aarhus Kommunes SWAP-aftaler er resumeret i efterfølgende oversigt:

SWAP-aftale	S201006822	S201007092	S2012Z85632	S2012Z85635	S2012Z87748
Modparten	Kommunekredit	Kommunekredit	Kommunekredit	Kommunekredit	Kommunekredit
Kontraktens oprindelige hovedstol	296.000.000,00	562.000.000,00	224.000.000,00	350.000.000,00	10.000.000,00
Kontraktens nominelle restgæld pr. 31.12	216.080.000,00	427.120.000,00	183.680.000,00	287.000.000,00	8.235.294,13
Kontraktens markedsværdi pr. 31.12	50.778.526,17	90.270.024,07	15.259.147,96	23.842.418,69	872.654,55
Kontraktens udløbstidspunkt	27-03-2035	18-12-2035	18-06-2037	18-06-2037	18-09-2037
Renteforhold	Variabel til fast rente	Variabel til fast rente	Variabel til fast rente	Variabel til fast rente	Variabel til fast rente

Aarhus Kommunes samlede langfristede gæld inkl. langfristet gæld vedrørende ældreboliger er ved udgangen af 2016 på 5.866 mio. kr. Den skattefinansierede andel udgør 1.781 mio. kr.

Overførsler af drifts- og anlægsmidler til efterfølgende år

Aarhus Kommune anvender en bevillingspraksis, hvor de decentraliserede områders nettooverskud kan søges overført til efterfølgende år. Herudover kan en række uforbrugte puljemidler samt uforbrugte nettorådighedsbeløb som følge af tidsforskydninger søges overført til efterfølgende år.

I det omfang, der har været ikke-bevilgede merudgifter på ikke-decentraliserede områder sker der modregning af merforbruget i de efterfølgende år.

De økonomiske konsekvenser af ovennævnte bevillingspraksis er i relation til regnskabsaflæggelsen for 2016 specificeret i nedenstående oversigt opgjort ultimo marts 2016:

Overførsler vedrørende regnskab 2016 (R-2016)

	Overført til				
	2016	2017	2018	2019	2020
	1.000 kr.				
Drift	0	363.739	-5.768	-5.768	-8.889
Anlæg	0	287.706	19.600	62.653	1.017
Finansielle tilskud	0	198.723	-128.100	0	0
Finansiering	0	-9.564	0	0	0
Overførsler i alt	0	840.604	-114.268	56.885	-7.872

Ud over ovenstående overførsler, som godkendes i forbindelse med byrådets behandling af regnskabet for 2016, er der allerede via tillægsbevillinger overført en række puljer, rådighedsbeløb m.v. til 2018 og efterfølgende år efter vedtagelsen af budgettet for 2018 - primært i forbindelse med Byrådets behandling af de forventede regnskaber for 2016. Disse overførsler er opgjort til følgende beløb:

Overførsler vedrørende regnskab 2016 (FVR-2016 o.l.)

	Overført til				
	2016	2017	2018	2019	2020
	1.000 kr.				
Drift	-515.569	-61.707	9.289	8.468	11.584
Anlæg	-1.036.848	637.031	165.093	177.236	-53.837
Finansielle tilskud	-104.200	106.331	0	0	0
Finansiering	-636.138	223.585	79.839	66.581	137.156
Overførsler i alt	-2.292.755	905.241	254.221	252.285	94.902

Status på arbejdsopgaver udført for andre offentlige myndigheder

Aarhus kommune udfører løbende en række opgaver for andre kommuner. I regnskabsåret 2016 har magistratsafdelingerne oplyst, at det drejer det sig om følgende opgaver:

- Magistratsafdelingen for Sociale Forhold og beskæftigelse varetager opgaver for Samsø Kommune vedrørende stofmisbrugsbehandling og alkoholbehandling.
- Teknik og Miljø varetager opgaver for Samsø Kommune vedrørende alment byggeri, indsatsplaner, tilsyn m.m.
- Nævnsekretariatet solgte ydelser for 200.000 til Haderslev kommune i 2016.
- I medfør af kulturaftale med Kulturministeriet og aftaler indgået med Statens Kunstråds Musikudvalg har Magistratsafdelingen for Kultur- og Borgerservice fået overdraget forvaltnings- og økonomisk tilsyn med en række større Kulturinstitutioner i Aarhus Kommune. Aarhus Kommune modtager ikke betaling herfor.

Med mindre andet er nævnt løber opgaverne generelt frem til år 2018 eller senere.

Ved ophør af udførelse af en opgave redegøres der for opgaveudførelsens samlede økonomi i den ansvarlige sektors regnskabsbemærkninger, bind I, afsnit 6.

Finansielle forpligtelser i forbindelse med leje- og leasingaftaler

Økonomi- og Indenrigsministeriet kræver, at kommunerne skal udvide garanti- og eventualret-tighedsfortegnelsen til også at indeholde finansielle forpligtelser i forbindelse med lejeaftaler og leasingarrangementer. Som følge heraf indhentes oplysninger om samtlige aktive lejeaftaler og leasingarrangementer, som i værdi overstiger 50.000 kr. pr. aftale.

Ultimo 2016 kan anskaffelsesværdien af de lejede og leasede aktiver skønsmæssigt opgøres til følgende beløb fordelt på magistratsafdelinger:

Leje- og leasingaftaler

	Skønnede årlig le- je/leasing- afgift (Mio. kr.)	Skønnet anskaffel- sesværdi Mio. kr.)
	———— 1.000 kr. ————	
Magistratsafdelingen for sociale forhold og beskæf-tigelse	37.985	559.046
Magistratsafdelingen for Teknik og Miljø	10.878	123.127
Magistratsafdelingen for Sundhed og Omsorg	10.968	163.180
Magistratsafdelingen for Kultur og Borgerservice	4.974	73.173
Magistratsafdelingen for Børn og Unge	27.492	405.664
Borgmesterens Afdeling	6.298	46.060
Ejendomme beliggende i Aarhus Kommune og tilhørende Aarhus Kommune i alt	98.595	1.370.250

8. Nøgletal

Aarhus Kommunes regnskabsresultat for 2016, som det er beskrevet i de foregående afsnit, kan opsummeres i efterfølgende nøgletal.

Aarhus Kommune		Nøgletal 2016		
		Regnskab	Budget	Afvigelse
		(1)	(2)	(3)=(1)-(2)
		—— 1.000 kr./kr. pr. indbygger ——		
Indbyggertal		331.482	331.505	-23
Regnskabsresultatet:				
# Driftoverskud i alt		744.602	14.941	729.661
# Driftoverskud pr. indbygger		2.246	45	2.201
# Overskud i alt		-499.445	-237.606	-261.839
# Overskud pr. indbygger		-1.507	-717	-790
Drift:				
# Serviceudgifter i alt		12.207.485	12.681.217	-473.732
# Serviceudgifter pr. indbygger		36.827	38.253	-1.426
# Overførsler i alt		6.066.024	6.367.387	-301.362
# Overførsler pr. indbygger		18.300	19.208	-908
# Renteudgifter i alt		5.663	19.621	-13.958
# Renteudgifter pr. indbygger		17	59	-42
Anlæg:				
# Anlægsudgifter i alt (brutto)		2.158.126	2.173.749	-15.623
# Anlægsudgifter pr. indbygger (brutto)		6.511	6.557	-47
# Skattefinansierede anlægsudgifter i alt (brutto)		1.659.656	1.134.000	525.656
# Skattefinansierede anlægsudgifter pr. indbygger (brutto)		5.007	3.421	1.586

Aarhus Kommune		Nøgletal 2016		
		Ultimo 2015	Ultimo 2016	Ændring
		(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
		—— 1.000 kr./kr. pr. indbygger ——		
Egenkapitalen				
# Finansiell egenkapital i alt		-1.633.754	-2.126.651	-492.897
# Finansiell egenkapital pr. indbygger		-4.929	-6.415	-1.487
# Korrigeret *) finansiell egenkapital i alt		-2.325.363	-2.911.772	-586.409
# Korrigeret *) finansiell egenkapital pr. indbygger		-7.015	-8.783	-1.768

Aarhus Kommune

Nøgletal 2016

	Ultimo 2015	Ultimo 2016	Ændring
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
— 1.000 kr./kr. pr. indbygger —			
ger			
# Finansiell balance i alt	-6.577.943	-5.994.852	583.090
# Finansiell balance pr. indbygger	-19.844	-18.084	1.760
# Samlet balance i alt	18.871.862	18.895.435	23.573
# Samlet balance pr. indbygger	56.932	56.999	67
# Likviditet i alt	-794.729	-634.910	159.819
# Likviditet pr. indbygger	-2.398	-1.915	482
# Kassebeholdning i alt	505.365	776.112	270.747
# Kassebeholdning pr. indbygger	1.525	2.341	817
# Skattefinansieret langfristet gæld i alt	1.129.095	1.781.401	652.307
# Skattefinansieret langfristet gæld pr. indbygger	3.406	5.374	1.967

*) Den korrigerede finansielle egenkapital indeholder korrektioner for udskudt forbrug bl. a. på de decentraliserede områder og vedrørende visse tjenestemandspensioner m.v.

